

aluminij

Glasilo delovne organizacije Tovarna glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

Bogata je tvoja zapuščina

Leta prihajajo in odhajajo, mi pa vsako leto praznujemo tudi razne jubileje, se spominjamo težkih časov iz NOB in tudi iz povojne graditve naše nove Jugoslavije, ki je porušena in izmučena dočakala prvo svobodo v vsej svoji zgodovini. Spominjamo se herojev naše revolucije in vseh tistih, ki so mnogo žrtvovali za vse, kar danes imamo in smo jim tudi mnogo, mnogo dolžni, kar lahko nadomestimo le s svojim neumornim ter vestnim delom na vseh področjih našega vsakdanjega življenja.

V letu 1953 — turobnega in žalostnega 11. aprila, je mnogo prerano umrl eden izmed naših največjih gospodarstvenikov tistega časa, BORIS KIDRIČ — Peter Kalan. Kaj smo z njim takrat izgubili občutimo še vedno tudi danes. Prav letos pa bo še vse toliko bolj boleče, ker bomo ob spominu na Borisa KIDRIČA, le mesec dni pozneje, obujali spomin na našega ljubljenega predsednika republike, Zveze komunistov Jugoslavije in največjega borca za mir v svetu, tovariša TITA. Če sem že enkrat omenih, da heroji odhajajo tiho in skromno, pa je za vse nas to le še večja naloga, da dosledno nadaljujemo vse tisto, kar sta nam zapustila pokojna velikana naše revolucije, Boris KIDRIČ in seveda tudi tovariš TITO.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Boris Kidrič, Ajdovščina 1945

Razvoj TGA in modernizacija elektroliz

Razvoj vsake Temeljne organizacije združenega dela in DO je potrebno snovati in soočati z razvojem širšega gospodarstva in razvojnimi cilji ter hotenji naše samoupravne socialistične družbe, torej od občine, preko regije, republike do zveze. V skladu s tem je tudi način samoupravnega družbenega planiranja, ki ga opredeljuje zvezni in republiški zakon, zastavljen tako, da poteka planiranje istočasno na vseh nivojih, kar omogoča uresničevanje principa usklajevanja med planiranjem, ki naj zagotovi, da so v dokončnih planskih dokumentih dogovorjene naloge in cilji prevzeti kot obveza, ki jih odgovorni nosilci nalog morajo uresničevati. Iz navedenega sledi, da načrtovanje razvoja na katerem koli nivoju planiranja ne more biti neodvisno tako, da bi bilo samemu sebi namen, temveč mora upoštevati potrebe ostalega gospodarstva s katerim se srečuje v reprodukcijski verigi in je v nje-

govi soodvisnosti, bodisi glede na lastne potrebe po oskrbi s surovinami in repro materiali, kot glede zagotavljanja oskrbe z lastnimi proizvodi tistih, ki jih oskrbuje v nadaljevanju reprodukcijske verige. Vse to nam pove, da je načrtovanje razvoja zelo zahtevna, odgovorna in zapletena naloga, pogojena z neprekinjenim preverjanjem skozi dogovarjanja med nosilci planiranja na vseh nivojih. V takih okoliščinah nastajajo tudi naši planski dokumenti za naslednje srednjeročno obdobje 1981—85, v katerih bo opredeljen razvoj in poslovanje naših temeljnih organizacij združenega dela, delovne organizacije in sestavljene organizacije združenega dela.

Da bi lahko razumeli razvojne cilje in prevzeli obveze za uresničitev nalog, ki jih bomo opredelili v naših srednjeročnih planskih dokumentih za navedeno srednjeročno plansko obdobje, povzemam v kratkem pregled izpolnitve tistih obvez, ki so bile

prevzete v naši DO za preteklo srednjeročno obdobje 1976—80. Za ta čas so bile planirane sledeče naloge na področju investicij:

TOZD Glinica:

- povečanje zmogljivosti od 126.000 t na 136.000 t — delno realizirano (ne izmenjevalec, skladišče hidrata)

- plinifikacija — nerealizirano (vzroki: pozni pristop k sporazumu zaradi visoke cene plina v primerjavi z ostalimi viri energije)

- mletje specialnih glin — realizirano v letu 1980, bilo poskusno v pogonu, v teku pridobitev obratovalnega dovoljenja.

TOZD Proizvodnja aluminija:

- rekonstrukcija elektroliz — ni realizirano,

- obrat za izdelavo predpečenih anodnih blokov — ni realizirano,

- proizvodnja elektrodne mase — prenehalo se je z delom na projektu — ugotovitev marketinga, da ni možnosti ustreznega plasmata,

- flotacija kriolitnih pen — v letu 1980 se je pristopilo k izvedbi gradbenih del, predvideno dokončanje konec leta 1981.

TOZD Predelava aluminija:

- modernizacija in rekonstrukcija livarne za zmogljivost 57.000 ton — ni realizirano, vezano na nerealizirano investicijo v elektrolizah,

- ozek trak — rondice — delo v zaključni fazi, predviden začetek poskusnega pogona v II. kvartalu 1981,

- široki trak — v teku, v zaključni fazi, predviden začetek poskusnega obratovanja konec II. kvartala 1981,

- lita žica — v teku, v zaključni fazi, predviden začetek poskusnega obratovanja v II. kvartalu 1981,

- izparilniki — v fazi realizacije, v I. kvartalu 1982 bo končana montaža, na kar sledi poskusno obratovanje,

- predelava sekundarnega aluminija — ni v realizaciji — uskladitev z Mariborsko livarno Maribor.

TOZD Vzdrževanje:

- rekonstrukcija skladišča — k investiciji se ni pristopilo — visoki investicijski strošek za

neproizvodno investicijo, prednost bila dana proizvodnim investicijam,

- izgradnja skladišča vnetljivih tekočin — v letu 1980 opravljena pripravljala dela,

- ventilska delavnica — končana pripravljala dela,

- orodjarna — v letu 1980 izdelan program za adaptacijo obstoječe orodjarne,

- Unidasch — nabavljen.

TOZD Promet:

- rekonstrukcija mehanične delavnice — se je odstopilo od celotnega programa zaradi previsoke predračunske vrednosti, opravljena pripravljala dela le za objekt za garažiranje,

- nabava diesel lokomotive — izvršeno.

TOZD KK:

- stavba za laboratorij — ni realizirano

TOZD LLBK Trbovlje:

- investicije sprejete v okviru sanacijskega programa — v glavnem realizirano.

Iz podanega pregleda sledi zaključek, da od načrtovanih razvojnih nalog nista realizirani kot najpomembnejši in težiščni nalogi, od katerih je življenjsko odvisen nadaljnji razvoj, ne le DO TGA, temveč celotne sestavljene organizacije združenega dela UNIAL in vse slovenske predelovalne industrije na osnovi aluminija, t.j. rekonstrukcija elektrolize in nanj vezana izgradnja obrata za proizvodnjo predpečenih anodnih blokov. Bolj kot pri kateri koli drugi investiciji velja prav za ti dve, da je njihova realizacija v veliki soodvisnosti s potrebami ostalega gospodarstva, zlasti tistega dela predelovalcev aluminija, ki so neposredno oskrbovani iz TGA z aluminijem in aluminijevimi zlitinami, kot tudi dela DO, ki jih oskrbuje s svojimi proizvodi DO IMPOL. Ta soodvisnost je bila tudi vodilo za aktivnosti, ki so tekale skozi vse leto 1980 in se nadaljujejo v tekočem letu s ciljem, da se na osnovi sprejete enotne ugotovitve proizvajalcev in predelovalcev aluminija v SR Sloveniji mora nujno realizirati modernizacija proizvodnje primarnega aluminija v Tovarni glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo.

RAZVOJNA USMERITEV ZA OBDOBJE 1981—85 — INVESTICIJA V MODERNIZACIJO PRIMARNEGA ALUMINIJA.

Kot osnovna in glavna naloga, da bi uspeli zadovoljiti potrebe po oskrbi z aluminijem in aluminijevimi zlitinami predelovalce aluminija v Sloveniji (vključno s potrebami naše sestavljene organizacije združenega dela UNIAL), je bil v letu 1980 sprejet v vseh TOZD DO TGA in DO IMPOL koncept modernizacije proizvodnje primarnega aluminija za obdobje 1980—90. Ta predvideva proizvodnjo primarnega aluminija v TGA v letih 1981—85 v obsegu s skupno letno proizvodnjo

primarnega aluminija 75.000 t. To bi uresničili z izgradnjo nove elektrolize z zmogljivostjo 50.000 ton aluminija ob nadaljevanju proizvodnje v elektrolizi — hala B 25.000 t aluminija in s sočasno ukinitvijo elektrolize — hala A.

Glede na ponavljajoča opozarjanja v postopku izvajanja planskih aktivnosti s strani predstavnikov na nivoju republike, da naj upoštevamo omejitvene faktorje, t.j. zlasti obseg potrebnih investicijskih sredstev in električno energijo, smo konec leta

Bogata je tvoja zapuščina

(Nadaljevanje s 1. strani)

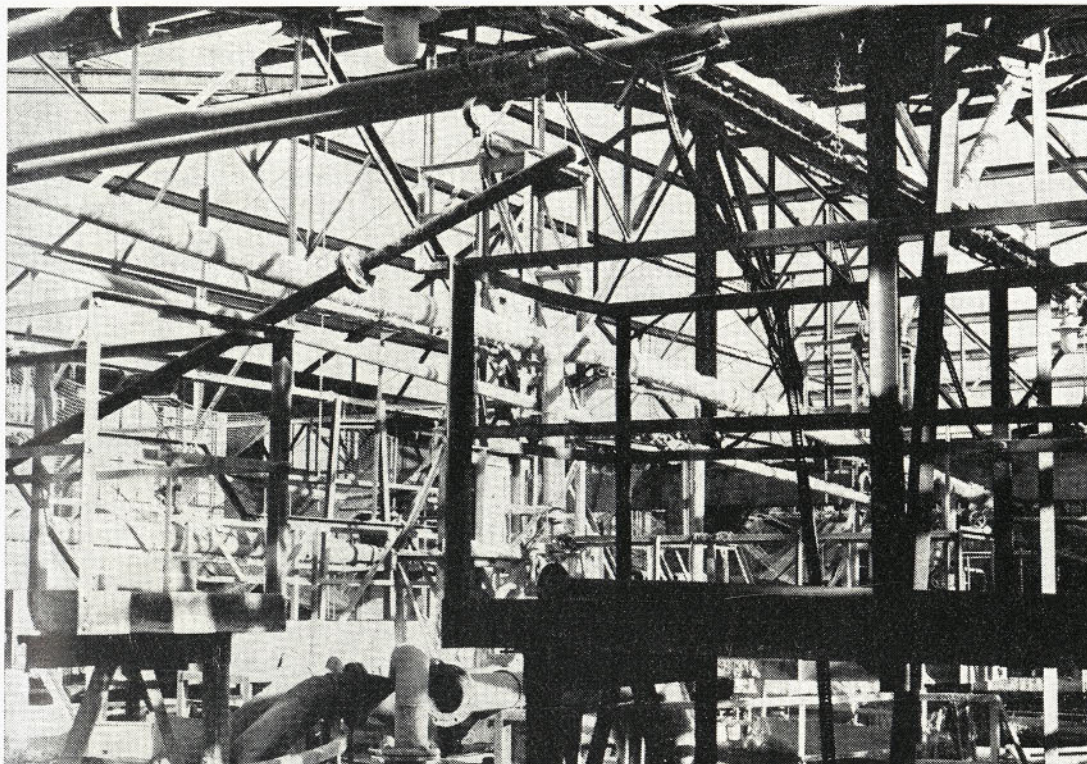
Enainštiridesetletna življenjska pot našega velikega gospodarstvenika je bila zelo bogata. Že v vseh dosedanjih številkah našega tovarniškega glasila ALUMINIJ, ki so izšle ob tej pomembni obletnici rojstva in smrti našega velikega revolucije — JUNAKA DELA IN BORBE — tovariša Borisa KIDRIČA, smo vedno obudili spomin na tega človeka, ki je zares dobesedno izgorel za svoje ideje in svoje zastavljene cilje v neizmernem boju za čimvečjo uspešnost našega gospodarstva in za čimvečjo delavsko samoupravo v vseh smereh. Kakšne funkcije vse je pokojni Boris Kidrič opravljal po osvoboditvi je težko opisati v nekaj vrsticah, vendar mislim, da smo njegovo delo dobro poznali in zato tudi danes moramo gojiti do njegovih zamisli ter idej samo tisto, kar nam lahko v našem gospodarstvu mnogo koristi.

Naša tovarna nosi (kot mnoge druge in tudi instituti) ime po pokojnem velikanu Borisu KIDRIČU, tudi naselje Kidričevo je lahko več kot ponosno na to, da se imenuje po takem junaku borbe in dela, prav tako pa tudi osnovna šola v Kidričevem. Še posebej pa velja spomniti na sklep osme redne seje krajevnega skupno-

sti v letu 1972, ko je 10. februarja sprejela sklep, da se 10. april v bodoče razglašajo za krajevni praznik te krajevnosti. Kot vedno vse leta doslej, bomo krajevni skupnosti Kidričevo, še posebno pa stanovalci naselja Kidričevo, na najbolj dostojen način proslavili ta za nas vse spoštovan praznik. Kakšne vse bodo delovne ali ostale akcije še v tem času ne morem poročati, ker je pač treba sestavke oddati do 5. v mesecu, zato pa bomo o tem poročali v dnevnem časopisu: Večeru ali Tedniku ter seveda prek naših dobro pripravljenih in branih Novic. Seveda pa bomo mi najbolj dostojno počastili spomin našega Borisa KIDRIČA s svojim delom na delovnih mestih, v vsakdanjem družbenopolitičnem in samoupravnem delu, kot pri izvrševanju vsakdanjih nalog v svoji (ali naši) krajevni skupnosti. Tako bomo tudi opravili svojo državljansko dolžnost, s katero bomo še enkrat dokazali, da bomo tudi v bodoče dosledno izvrševali svoje dolžnosti in se še bolj dosledno borili za ideale, za katere se je boril tudi naš Boris KIDRIČ.

VEČNA SLAVA JUNAKU BORBE IN DELA!

France MEŠKO

Konstrukcija

1980 sklenili pripraviti dinamiko uresničitve modernizacije proizvodnje primarnega aluminija tako, da bo ta program realiziran fazno. Prva faza realizacije v obdobju 1981—85 pomeni zgraditev nove elektrolize z zmogljivostjo 27.000 t aluminija letno, rekonstrukcijo elektrolize — hale B na predpečene anode, s čemer se poveča zmogljivost te hale na 33.000 t. Tako, da bo z vzporedno ustavitvijo proizvodnje v hali A v letu 1985, skupna zmogljivost nove elektrolize in rekonstruirane hale B 60.000 t primarnega aluminija. V tej količini mora biti aluminij na razpolago združevalcem sredstev v letu 1986. Potrebna sredstva za realizacijo prve faze so v višini

3.116 mio din na osnovi cen koncem leta 1980, ob upoštevanju devalvacije v letu 1980. Potrebna količina električne energije za predviden obseg proizvodnje je letno 1.000 GWh, t. j. 246 GWh manj, kot je potrebna letna količina električne energije za realizacijo celotne proizvodnje po konceptu modernizacije proizvodnje primarnega aluminija v višini 75.000 t aluminija na leto. S tako fazno realizacijo znatno razbremenimo elektroenergetsko bilanco Slovenije. Za tak obseg proizvodnje, kot jo bo zagotavljala realizacija predvidene prve faze modernizacije primarnega aluminija, smo si v DO TGA zagotovili povečan obseg potrebne električne energije z združeva-

njem sredstev za razširjeno reprodukcijo t. j. izgradnjo novih energetskih objektov v okviru elektrogospodarstva Slovenije po sporazumu v srednjeročnem obdobju 1976—80.

Sredstva za investicijo v skupnem znesku 3.116 mio din bodo po predvideni finančni konstrukciji zagotovljena v višini 39,1 % ali v znesku 1.215 mio din, kot sredstva SOZD UNIAL z enakimi deleži DO TGA in DO IMPOL, torej vsaka 50 %. Nadalje 32,1 % t. j. znesek 1.000 mio din bo delež združevalcev zunaj SOZD in 28,8 %, t. j. v višini 897 mio din krediti bank. To pomeni, da bodo vsi združevalci sredstev vlagali po toni pričakovane oskrbe z aluminijem 50.259 din. Tako si

bodo združevalci sredstev zagotovili sledeče količine aluminija od vključno 1986 dalje: SOZD UNIAL v skupni količini 42.100 t ali 68 % in ostali združevalci 19.900 ton ali 32 %.

Povedati je treba, da cilj, ki ga zasleduje celoten koncept modernizacije proizvodnje primarnega aluminija, tako v letu 1986 ne bo v celoti uresničen, kar z drugo besedo pomeni, da združevalci sredstev ne bodo imeli v celoti pokritih zahtev po oskrbi z aluminijem, glede na njihove potrebe.

Tu je tudi razlog, da združevalci sredstev težko sprejemajo fazni pristop realizacije celotnega koncepta MPPAI.

V mesecu decembru imenovan iniciativni odbor proizvajalcev in predelovalcev aluminija, ki je bil oblikovan v okviru Splošnega združenja za črno in barvno metalurgijo z namenom, da usmerja in spremlja aktivnosti za realizacijo modernizacije proizvodnje primarnega aluminija, je na eni svojih sej končno sklenil, da se v srednjeročnem obdobju 1981—85 realizira le prva faza koncepta MPPAI, s tem, da je potrebno celoten koncept, torej drugo fazo realizirati v naslednjem srednjeročnem obdobju. Na osnovi te opredelitve je bil na iniciativnem odboru tudi verificiran dokument, ki nosi naslov »Sodelovanje proizvajalcev in potrošnikov aluminija pri razvoju proizvodnje primarnega aluminija v SR Sloveniji v obdobju 1981—85«. Ta dokument je bil tudi obravnavan na Skupščini Splošnega združenja za črno in barvno metalurgijo pri GZ Slovenije. Koncem meseca januarja ga je Skupščina podprla.

Samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev za investicijo modernizacije proizvodnje primarnega aluminija je bil vsebinsko prilagojen fazni realizaciji koncepta MPPAI, tako da v svojih določilih opredeljuje obveznosti in pravice združevalcev sredstev, ki izhajajo iz združevanja sredstev za prvo fazo v obdobju 1981—85. Vzporedno z navedenim sporazumom je bil pripravljen tudi Samoupravni sporazum o usklajevanju planov skupnosti združenega dela za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje na področju aluminija za obdobje 1981—85 s priloženo materialno in devizno bilanco za obdobje do leta 1985, ko bo v primerjavi z izraženimi potrebami po aluminiju znaten primanjkljaj metala.

Iniciativni odbor proizvajalcev in predelovalcev aluminija je na svoji seji dne 19. 2. 1981 obravnaval tako Samoupravni sporazum o usklajevanju planov skupnosti združenega dela za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje na področju aluminija za obdobje 1981—85, kot tudi Samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev za investicijo primarnega aluminija ter je sporazum verificiral z nekaterimi manjšimi spremembami tako, da bosta oba sporazuma s korekturo besedila, kot je bilo določeno na iniciativnem odboru, posredovana vsem predvidenim združevalcem sredstev v obravnavo.

Dodajanje glinice

Razvoj TGA in modernizacija elektrolize

(Nadaljevanje s 3. strani)

Iniciativni odbor pa ni verificiral tabelarne priloge s predvideno materialno bilanco, ki po letih za razdobje 1981—86 opredeljuje količinsko oskrbo združenih sredstev s primarnim aluminijem in al. zlitinami. Iniciativni odbor je zavzel stališče, da se materialna bilanca dokončno uskladi, ko bodo zbrani podatki o doseženi stopnji oplemenitenja metala pri predelovalcih aluminija. Postopek za pridobitev podatkov za analizo, ki bo narejena v tej smeri je v teku po predložitvi posebnega vprašalnika, ki so ga na osnovi sklepa iniciativnega odbora dolžni izpolnjenega predložiti vsi združevalci sredstev za modernizacijo proizvodnje primarnega aluminija.

V pripravljenih predlogih srenjetročnih planskih dokumentov (Temelji plana TOZD Proizvodnja aluminija), osnutek SS o temeljih plana (DO TGA, SOZD UNIAL), je investicija modernizacije primarnega aluminija v TGA kot glavna razvojna naloga, opredeljena prednostno, ob njej pa je kot nova naložba v prvi prioritati tudi investicija v novi MONTAL na lokaciji DO IMPOL, ki je tudi skupna naložba DO IMPOL in TGA.

Razen navedenih so v samoupravnih planskih aktih DO TGA navedene kot prednostne tudi tiste investicije, ki so že pričete, odnosno so v teku.

Na osnovi aktivnosti za vključitev investicije »modernizacija proizvodnje primarnega aluminija v planskih dokumentih« je ta razvojna naloga opredeljena v sprejetih dogovorih o temeljih plana občine in SR Slovenije z besedili kot sledi:

a) V dogovoru o temeljih plana SR Slovenije, ki je bil sprejet koncem meseca decembra 1980, v 29. členu 2. alineji:

— »v barvni metalurgiji bo težišče na pripravi in realizaciji programa modernizacije povečanje proizvodnje primarnega in sekundarnega aluminija, doseganju višje stopnje predelave ter na tej osnovi večjega izvoza«.

V predlogu družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—85 (objavljen v prilogi Poročevalca Skupščine SRS z dne 20. 2. 1981) je v točki 4. 1. 5. v 3 stavku sledeče besedilo:

»Šibka surovinska osnova zahteva geološke raziskave rudnih rezerv barvastih kovin, večje izkoriščanje sekundarnih surovin in boljše koriščenje odkritega rudnega bogastva. V barvni metalurgiji bo poudarek na modernizaciji in razširitvi proizvodnje primarnega in sekundarnega aluminija v okviru zagotovljenih surovin. Proizvajalci bodo v okviru realnih možnosti dajali prednost posodabljanju predelave bakra, aluminija in plemenitih kovin, ki zagotavlja višjo stopnjo predelave in nadpoprečno rast dohodka.«

Sprejemanje predloga družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—85 je predvideno s 3. točko dnevnega reda na 53. seji zbora združenega dela Skupščine SRS v sredo, dne 25. marca 1981.

b) V dogovoru o temeljih plana občine Ptuj, ki je bil podpisan v mesecu januarju 1981, v 22. členu pod a):

Prevoz aluminija

»Tovarna glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo bo pripravila in realizirala gradnjo novih kapacitet za proizvodnjo primarnega aluminija v količini 27.000 ton letno. Po opustitvi proizvodnje v sedanji zastareli in iztrošeni elektrolizi »A« in mo-

dernizacija elektrolize »B« se bodo povečale kapacitete za proizvodnjo primarnega aluminija od sedanjih 45.000 ton na 60.000 ton, kar predstavlja prvo fazo modernizacije oziroma skupaj z drugo fazo 80.000 ton.

Za izgradnjo nove elektrolize se bo specifična potrošnja električne energije po toni aluminija zmanjšala za 20 %, v celoti pa bo izločen sedanji najresnejši problem — onesnaževanje okolja in zdravju škodljivo delo v elektrolizi »A«.

Vrednost prve faze nove kapitalno intenzivne naložbe, ki je velikega pomena v prestrukturiranju gospodarstva občine in SR Slovenije, bo znašala (po oceni) 3.116 mio din. Skupaj z drugo fazo pa 5.000 mio din.

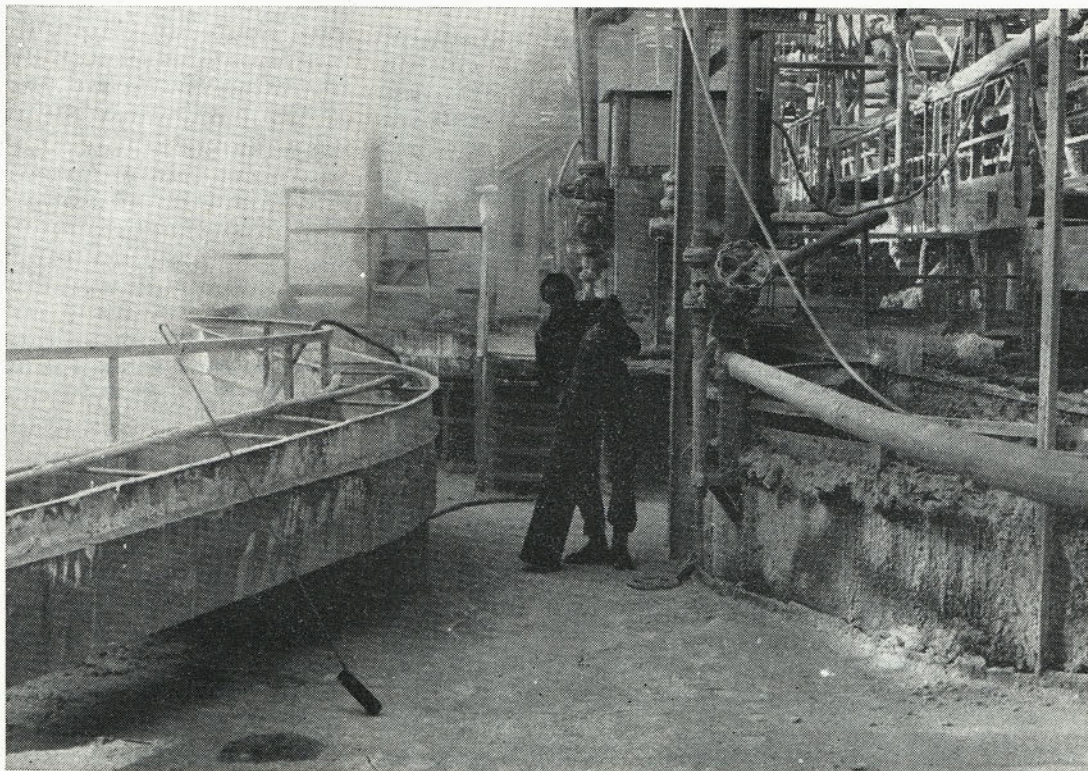
Sredstva za naložbo bodo zagotovljena poleg lastne udeležbe predvsem z združevanjem sredstev sovlagateljev (kupcev aluminija), bančnimi in tujimi posojili. Pričetek izgradnje elektrolize bo v začetku leta 1982, zaključena bo konec leta 1985.

Poleg navedene investicije bo TGA Kidričevo v okviru SOZD UNIAL razvijala in posodobila lastno predelavo aluminija v smeri večanja izvoza.

S ciljem nadaljevati s tekočim informiranjem kolektiva o aktivnostih in delom na modernizaciji proizvodnje primarnega aluminija bo posredovana preko »Novic« 14-dnevna informacija. V primeru izjemno pomembnih dogajanj, vezanih s to problematiko, pa tudi med temi termini.

Glavni direktor
GNILŠEK Franjo, dipl. ing.

Jeklenka

Nihče ne zavira proizvodnje zeolita

Ta odgovor namenjam tov. Salemoviču, dipl. ing., vodstvu ter DS TOZD Glinica ter vsem članom kolektiva, ki so prebrali članek »Kdo zavira proizvodnjo zeolita v TGA« in sklep DS TOZD Glinice, v katerem zahtevajo, da DPO preveri delo Samoupravne delavske kontrole TGA, da dobijo objektivno informacijo, zakaj in na kakšen način je obravnavala SDK TGA problematiko v zvezi z zeoliti.

Pa naj začnem od začetka. DS TOZD Vzdrževanje je s svojim sklepom št. 542 z dne 24. 11. 1980 zahteval (citiram): »SDK TGA na razišče ozadje in sproži disciplinski postopek proti odgovornim poslovnim delavcem, ki so omogočili krajo patenta za proizvodnjo zeolita A tov. Jožetu Jerovšku, dipl. ing., zaposlenemu v TOZD Glinica.« Drugemu delu njihovega sklepa pa je ugodil tudi CDS TGA na svoji zadnji seji, ko je sprejel sklep o uveljavitvi pravice do patenta pridobitve zeolita A. Na osnovi tega sklepa je SDK v skladu s 6. členom pravilnika o delu organov SDK na svoji seji dne 25. 11. 1980 skupaj z glavnim direktorjem imenovala 5 člansko komisijo.

Komisija je imela nalogo, da razišče trditve v sklepu DS TOZD Vzdrževanje št. 542 in poroča odboru SDK TGA. Ta »slavna« komisija je od vseh zainteresiranih in prizadetih strani zahtevala podatke in informacije, ki jih je tudi dobila in imela razgovore s tov. Kuzmo in tov. Jerovškom. Na osnovi zahtevanih poročil in razlogov je komisija prišla do zaključkov, ki jih je strnila v poročilu, ki ga SDK

na svoji seji dne 30. 1. 1981 tudi soglasno sprejela.

Citiram zaključke:

1. Iz patentne prijave izhaja, da se nekatera razmerja vhodnih komponent zaščitenege postopka in postopka razvitega v TGA razlikujejo, vendar je v opisu patentne prijave omenjen postopek iz TGA.

2. S posredovanjem razvojne študije KIBK nam niso bili dani podatki, ki bi nam lahko koristili pri našem nadaljnjem delu, saj v razvojni študiji govore le o osnovnih raziskavah.

3. Iz poročil tehnološke priprave dela TOZD tovarna glinice in pomočnika glavnega direktorja je razbrati, da so v TOZD prišli do uspešne sinteze neodvisno od KIBK in da nam KIBK ni mogel nuditi tehnologije, saj je šele načrtoval polindustrijski preizkus.

4. V SS je napaka, saj se v SFRJ ne da zaščititi kemijski proizvod, tako da interes TGA s sprejemom SS ni zaščiten (kar trdi pomočnik glavnega direktorja).

5. Iz poročila pomočnika glavnega direktorja je razbrati, da so na sestanku s patentnim pravnikom prišli do spoznanja, da se zaščiti pot, po kateri je krenila TGA pri proizvodnji zeolita A.

Pri tem je bila storjena napaka, ker TGA ni prijavila patenta in bila omenjena v naslovu patentne prijave vsaj kot soavtorica, kar je bilo ugotovljeno tudi v razgovoru z direktorjem TOZD Tovarna glinice.

6. Smatramo, da je dopis vodje tehnološke priprave dela TOZD tovarna glinice, v katerem

se je oddaljal od bistva problema in podajal kontradiktorne izjave o vlogi KIBK in njegovem vplivu pri razvoju zeolita A, ne-korektno in neumestno pisanje.

Na osnovi vseh teh zaključkov pa je SDK sprejela naslednje sklepe:

— SDK TGA sprejme poročilo komisije za razrešitev problematike zeolita A z dne 15. 1. 1981
— SDK TGA naroča KSS, da uvede postopek za spremembo SS o skupnem razvoju in industrijski proizvodnji zeolitov v obliki, kot izhaja iz dopisa službe samoupravnih in pravnih del št. 136/80 z dne 10. 12. 1980.

Istočasno KSS opozori Kemijski institut »Boris Kidrič« za kršitev navedenega sporazuma in se dogovori za spremembo glave na patentni prijavi, v kateri se naj navedejo podpisniki sporazuma; KIBK, TGA in Termika.

— SDK TGA dostavlja SDK TOZD tovarna glinice in DSSS poročilo komisije za razrešitev problematike zeolita A z dne 15. 1. 1981, ki naj ugotavlja odgovornost vodilnih delavcev, ki so sodelovali oz. dali pobudo za patentno prijavo, ki jo je podal KIBK Ljubljana.

— SDK TGA dostavlja SDK novi poročila komisije, da ne gre v TGA za krajo patenta za proizvodnjo zeolita A kot to navaja DS TOZD Vzdrževanje v sklepu št. 542.

SDK TGA opozarja DS TOZD Vzdrževanje, da se v bodoče vzdrži podobnih obsojanj, dokler ni situacija okrog sporne zadeve razčiščena.

— SDK TGA odpravi svoj sklep št. 448 z dne 12. 12. 1980, s katerim je sklenil, da ne sme iti iz DO TGA kakršnakoli infor-

macija v zvezi s proizvodnjo zeolita A brez predhodne vednosti komisije za razrešitev problematike zeolita A.

K vsemu temu pa moram še podati svoj komentar dogajanju, ki so si sledila v tem času in k članku v januarski številki Aluminija.

Iz izjav, ki jih je podal tov. Kuzma in napisanega članka ter poročila komisiji tov. Salemoviča je razbrati, da nikogar, tudi delavske kontrole ne briga, kaj in na kak način delajo v TOZD Glinica, in da se nihče nima pravice vtikovati v njihovo delo.

Izredno je pomembno tudi odgovor na postavljeno vprašanje v članku »Kdo zavira proizvodnjo zeolita v TGA?« NIHČE! tov. Salemovič, še najmanj pa ne SDK. Nihče v tej »slavni« komisiji in SDK TGA ni nikoli oporekal delu in delavcem, ki so delali na proizvodnji zeolita A, sklep, ki ga je sprejela DS TOZD Vzdrževanje je razumeti samo kot skrb za zaščito interesa vseh delavcev TGA in ne samo TOZD kot si predstavljate.

Zato tudi ne more biti govora o nekakšni kampanji, ki bi jo kdo vodil proti komu, in tudi nobene dezinformacije niso šle v kolektiv, kajti do sprejema poročila ni noben član komisije dajal nikakršnih informacij. Sicer pa, ali bi delavski svet TGA na svoji zadnji seji dne 4. 2. 1981 razpravljaj o zaščiti postopka za pridobivanje zeolita A, če ne bi DS TOZD Vzdrževanje sporočil, »slavna« komisija pa že 15. 2. 1981 naročila KSS, da uredi vse potrebno in sproži postopek za zaščito postopka za pridobivanje zeolita A?

R. B.

Kakšna so pota patentov?

Pri izumih, ustvarjenih v organizacijah, je avtor dolžan o tem obvestiti svojo organizacijo, in če ta ne pokaže zanimanja, lahko sam vloži potentno prijavo.

Po 11. čl. zakona o patentih in tehničnih izboljšavah se lahko v naši državi zavaruje s patentom izum, ki pomeni novo rešitev določenega tehničnega problema in se da uporabiti v industrijski ali kakšni drugi gospodarski dejavnosti. Zanimivo je, da zakon ne zahteva izrecno tehničnega napredka. Nadalje ni potrebno, da je izum rentabilen ali cenejši od dosedanjih rešitev. Bistveni pogoj je novost izuma. Izum se ne šteje za novega, če je bil pred vložitvijo prijave za patent:

1. v naši državi ali v tujini v tisku ali kako drugače isti izum objavljen ali tako opisan, da bi ga strokovnjaki lahko uporabili,

2. v naši državi isti izum javno uporabljen, razstavljen ali prikazan, tako da bi ga strokovnjaki lahko uporabili,

3. če je bil izdan v naši državi ali v tujini za isti izum pa-

tent ali je bil izum zavarovan v kakšni drugi obliki.

Pri izumih, ustvarjenih v delovni organizaciji, je upoštevanje zahteve glede novosti posebno kritično. Pri tej zvrsti izumov je avtor dolžan svojo organizacijo obvestiti o izumu in šele potem, ko le-ta ne pokaže zanimanja zanj v predpisanem roku, lahko sam vloži patentno prijavo. Čeprav je organizacija dolžna po zakonu varovati izum v tajnosti do vložitve patentne prijave, pomeni to za izumitelja veliko tveganje, zlasti, če je o izumu obveščen širok krog ljudi.

V naši državi je torej pogoj za pridobitev patenta absolutna novost izuma glede objave (t. j. v svetovnem merilu) in le relativna glede uporabe ali razstave (t. j. v mejah naše države).

Nekaterih vrst izumov se v SFRJ ne da patentirati, čeprav izpolnjujejo zgornje pogoje. Te izjeme so po členu 13 zakona:

1. izumi, katerih namen ali uporaba nasprotuje zakonu ali morali,

2. znanstvena pravila ali načela,

3. zdravila,

4. po kemični poti pridobljene snovi,

5. snovi, ki so namenjene za človeško in živalsko hrano, poživila, pijače in začimbe.

Zlitine in novi postopki za pridobivanje snovi, naštetih v točkah 3 do 5, se dajo patentirati.

Postopek za pridobitev patenta se uvede s pismeno prijavo, ki se vloži pri Zveznem zavodu za patente v Beogradu.

Prijavitelj, t. j. lahko izumitelj sam ali njegov dedič ali neka druga oseba ali organizacija, na katero je izumitelj s pogodbo prenesel svojo premoženjsko pravico do izuma, lahko vloži prijavo neposredno ali prek določenih, specializiranih organizacij, ki se ukvarjajo s svetovanjem na področju industrijske lastnine. Pri vložitvi prijave je treba izpolniti predpisan formular.

Praksa našega zavoda je v tem silno ostra, saj se smatrajo že različni načini priprave neke kemične spojine za različne izume, še manj pa npr. dopušča zavod vlaganja postopka in na-

prave za njegovo izvedbo v eni sami prijavi. Vendar se enotnosti prijave ne kontrolira pri vložitvi, temveč kasneje pri preizkusu, t. j. čez nekaj let. Zato je priporočljivo, da prijavitelj prijavi kompleksen izum v obliki ene same prijave, kar je ceneje ter kasneje eventualno na zahtevo Zavoda prijavo razdeli.

Zavod potrdi en izvod formularja z dnem prejema prijave ter njeno tekočo številko ter ga dostavi prijavitelju. To je dokument, s katerim prijavitelj po potrebi dokazuje svojo prednostno pravico, saj po zakonu velja tisti, ki je prvi vložil prijavo za pridobitev patenta, za izumitelja, dokler se ne dokaže nasprotno.

Opis izuma je bistveni del prijave, saj se računa prednostna pravica od prejema opisa. Izum mora biti v opisu razložen jasno in popolno, tako da je iz njega razvidno, v čem je njegovo bistvo in novost in da ga strokovnjaki po opisu lahko uporabijo. V idealnem primeru naj bi bil izum presenetljivo nov celo za

(Nadaljevanje na 6. strani)

Kakšna so pota patentov?

(Nadaljevanje s 5. strani)

vrhunškega strokovnjaka na določenem področju, opisan pa tako, da bi ga lahko reproduciral vsak laborant. Ravno pri tehnoloških izumih je prepričljiv prikaz njihove originalnosti zelo pomemben, saj bo teoretik, ki ni seznanjen s problematiko v praksi, pogosto nagnjen k podcenjevanju rešitve, ki jo daje izum. Neustrezen in pomanjkljiv opis izuma lahko vodi do tega, da ga Zavod vrednoti le kot tehnično izboljšavo in mu odkloni patentno zaščito.

Na koncu opisa mora biti v enem ali po potrebi v več določenih patentnih zahtevkih poudarjeno tisto, kar je pri izumu novo in kar naj bo zaščiteno s patentom.

V prvem (glavnem) zahtevku je treba prikazati vse tehnične karakteristike izuma v obliki enega samega, kontinuiranega stavka, v naslednjih (pod) zahtevkih pa so navedene eventualne najugodnejše izvedbe.

Prvi zahtevek sestoji formalno iz:

a) uvodnega dela, ki definira predmet izuma in mora biti zato identičen z naslovom prijave,

b) karakterističnega dela, ki definira nove tehnične ukrepe, ki jih prijavitelj želi zaščititi.

Po prejemu prijave Zavod samo kontrolira, ali so prijavi formalni in priložne formalno v redu. Ko je prijava formalno v redu, izvede Zavod še pravi, strokovni preizkus. Iz objektivnih razlogov Zavod ne izvaja praktičnega preizkusa, kot tudi drugi patentni uradi ne, temveč na osnovi dostopne literature kontrolira, ali je izum nov, nadalje ali je tehnične narave in uporaben v gospodarstvu. Rentabilnosti ne ocenjuje, ker to ni pogoj za pridobitev patenta. Pri preizkusu Zavod ne sme delati razlike med izumi, ki so posledica dolgotrajnega študija in poskusov ter tistimi, ki nastanejo spontano in s trenutno intuicijo. Če Zavod ugotovi, da za izum ni mogoče podeliti patenta, ali da ga ni mogoče podeliti v zahtevanem obsegu, o tem pisмено obvesti prijavitelja in svoje stališče obrazloži; hkrati pa zahteva od njega, naj se v določenem roku izjavi o navedenih razlogih. Prijavitelj lahko po lastni presoji ali na zahtevo Zavoda spreminja opis izuma in patentne zahteve do odločbe o odobritvi patenta, pri tem seveda bistva izuma ne sme spreminjati.

Po končanem preizkusu se izda odločba, s katero se zahtevi za odobritev patenta v celoti ali

delno ugoti ali jo popolnoma zavrne. Odločba o odobritvi patenta se izda v mejah, postavljenih v patentnih zahtevkih. Zato lahko nestrokovno sestavljeni patentni zahtevki prikrajšajo izumitelja za pravice, ki mu moralno pripadajo.

Zavrtna prijava ostane tajna, odločba o delni ali popolni ugoditvi zahteve po odobritvi patenta pa je objavljena v uradnem glasilu Zveznega zavoda za patente, t. j. Patentnem glasniku. Po objavi odločbe o odobritvi patenta so opisi in risbe prijav vsem dostopne, prijavitelj pa jih ne sme več spreminjati.

Po 60. čl. Zakona lahko vsakdo v treh mesecih od dneva objave odločbe o odobritvi prijave v Patentnem glasniku ugovarja, da ni pogojev za podelitev patenta iz naslednjih razlogov:

1. ker izum ni bil nov ob vložitvi prijave,

2. ker izum ni tako opisan, da bi ga strokovnjaki mogli uporabiti,

3. ker izuma ni mogoče zavarovati s patentom.

Obrazložen ugovor s potrebnimi dokazi je treba vložiti pisмено pri Zveznem zavodu za patente. Ugovor je najstrožji, praktični preizkus prijave.

Poudariti je treba, da je možnost ugovora nujno potrebno

upoštevati pri sestavi zahtevkov patentnih prijav, saj prijavitelj po eni strani želi doseči za svoj izum čim širšo zaščito, po drugi strani pa s tem tvega, da pri morebitnih ugovorih ne bo mogel dokazati svojih trditev.

O ugovoru izda Zavod odločbo, s katero mu popolnoma ali delno ugoti ali pa ga popolnoma zavrne, z isto odločbo Zavod tudi spremeni ali razveljavi odločbo, s katero popolnoma ali delno ugoti zahteve za podelitev patenta. Zoper odločbe Zveznega zavoda za patente ni mogoča pritožba, temveč upravni spor.

Če v določenem roku ni ugovorov oz. so zavrnjeni, se patent vpiše v patentni register, prijavitelju pa se izda patentna listina. Tudi po podelitvi je še vedno možno doseči razveljavitev patenta iz enakih razlogov, kot veljajo za vlaganje ugovorov.

Veljavnost patenta traja 15 let, pod pogojem, da se ga imetnik prej pisмено ne odreče in da redno plačuje predpisane takse. Če tega ne stori, se smatra, da se patentu odreka. Ko patent preneha veljati, preide v splošno last, torej ga sme vsakdo izkoriščati, brez obveznosti do izumitelja.

Banič-Kranjčević Ivana

Obsežno in zapleteno evidentiranje

Če pomislimo le na to, da smo že pred četrtem mesecem leta 1981, potem bomo kaj hitro ugotovili, kako neusmiljeno beži čas in da se vsak dan bliskovito ustvarjajo pred nami nove in nove naloge. Če bo nekdo porekel, da je čas v katerem boste brali ta sestavek še preuranjen, lahko odgovorim le, da mnogokje še kako kratek. Mislimo moramo tudi na vsakoletne dopuste oziroma počitniške dni, ko bodo mnogi na zasluženih počitnicah oziroma letnih dopustih od Jadrana pa tja do najvišjih planin in tudi vsebolj privabljaljočih kmečkih domov v katerih zelo pridno in tudi zelo uspešno izvajajo kmečki turizem. Pa pustimo zaenkrat ta čas, po katerem že mnogi izmed nas hrepenijo, in se raje ustavimo ob vprašanju, ki nam ga prinaša naslov tega mojega sestavka.

Želim namreč opozoriti na nekaj nalog, ki nas še čakajo v naslednjih mesecih tekočega in dva ali tri v naslednjem letu. Predvsem tiste naloge, ki bodo imele polne roke dela ob predstojećem evidentiranju novih možnih kandidatov, kateri naj bi bili izvoljeni na pomladanskih volitvah leta 1982 za še kako odgovorno opravljajne raznih delegatskih funkcij. Mnogi seminarji in posveti sekretarjev ter predsednikov predsedstev krajevnih konferenc SZDL posvečeni temu odgovornemu delu so pokazali predvsem v zelo zanimivih in aktual-

nih razpravah, ki so se vrstile in mnogo tudi pripomogle, da bo tako zahtevno ter odgovorno delo tudi čimbolj uspešno. Vsi, ki smo oziroma so že po teh vprašanih delali pred tremi leti menijo, v skoraj splošnem prepričanju, da bo prav to predvolilno leto izredno zahtevno in težko, predvsem še tam, kjer bodo obravnavali že evidentirane možne kandidate, o katerih bo potrebna vrsta novih podatkov, ki bodo služili za čimbolj pregled sposobnosti oz. dosedanje družbenopolitične aktivnosti v KS ali DO, kjer živi in dela, kot tudi to, kako ga sprejema njegova sredina iz katere izhaja.

Če še samo mimogrede bežno povemo, da je bilo samo v SR Sloveniji leta 1978 evidentiranih v seznamih za možne kandidate kar okrog 285.000 do 296.000 (morda še celo več) ter, da je izmed njih izvoljenih za delegate kar blizu 185.000 do 187.000 ljudi, potem ni o zahtevnosti in odgovornosti nalog pred nami več nobenih dilem in pomislov, ampak že takojšnje priprave na akcijo evidentiranja v letu 1981 ter izredno programsko zastavljen program izvedbe samih volitev v letu 1982. Seveda po moram poudariti še to, da bomo tudi v mnogih delovnih organizacijah pripravljali in izvajali volitve v nove samoupravne organe, potem je zahtevnost in odgovornost nalog še toliko bolj zahtevna in pomembna za delavce v združenem delu. Menim pa tudi to, da so nas mnoge izkuš-

nje v tem mandatu in delegatskem sistemu pa tudi naučile nekaj novega, kar bomo lahko, ali bolje rečeno, kar bi še kako morali upoštevati pri predstojećih volitvah. Tu mislim predvsem na dejstvo, da se bomo verjetno mnogokje skušali dogovarjati o tem ali naj imamo v bodoče posebne ali pa združene delegacije, za katere nekateri podatki in konkretna dejstva tudi dokazujejo, da so bile dokaj uspešne, vendar pa bi vseeno le lahko bile še mnogo mnogo boljše, če bi pri vsem tem imeli delovni ljudje večji neposreden vpliv, kot je to že dokazano v dosedanjem delu delegacij v mnogih krajevnih skupnostih, občinah ter DO.

Če bi lahko kaj rekel iz mnogih dosedanjih primerov ali iz prakse ter morda tudi določenih izkušenj, potem menim ali morda samo le predvidevam, da bodo mnoge krajevne skupnosti iz objektivnih razlogov morda opustile dosedanje splošne delegacije, ki se zares niso najbolj uspešno obnesle, to pa predvsem iz čisto enostavnega in razumljivega vzroka, ker so bili njihovi člani zaradi njihove organiziranosti pa le preveč preobremenjeni z mnogimi obveznostmi tudi izven teh delegacij, da pa sploh ne govorim in omenjam mnoge večkrat tudi nepotrebne sestankovanje. Povsem razumljivo pa je, da bodo pri teh pripravah imele poleg republiških organov (od volilnih komisij in dalje) precej dela tu-

di mnogi ostali forumi ter predvsem združenopolitične organizacije, sindikati in še nekateri drugi, pomagati pa jim bodo morale pri tem še druge organizacije oziroma društva, hišni sveti ter občani, krajan in stanovalci prek hišnih svetov ter skratka rečeno vsi državljani, ki imajo volilno pravico in so zato nekeje tudi dolžni pomagati po svojih sposobnostih in močeh od slehernega našega zaselka pa do krajevne skupnosti, občine in republike. Če sem si dobro zapomnil nek podatek, ki je govoril o tem, da bo samo v naši ožji slovenski republiki po nekaterih predvidevanjih evidentiranih okrog 350.000 kandidatov, kar pa je ogromna številka, o kateri se moramo zamisliti v krajevni skupnosti in sleherni delovni organizaciji. Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti na še eno pomembno stvar, in sicer to, da se bodo v povečano število delegatov lahko veliko bolj vključili mladi, katerim bo dana možnost, da se čimbolj vključujejo v to predvolilno akcijo, in da tudi izmed svojih sovrstnikov evidentirajo čimvečje število kandidatov, ki bi naj prišli na volilne listke.

Upoštevajmo tudi dobre izkušnje nekaterih naših dosedanjih delegatov (imamo jih tudi v naši DO), kot tudi družbenopolitičnih delavcev, ki nam lahko resnično ogromno koristijo pri našem delu oziroma še kako pomagajo. Pri delegatih oz. vseh tistih, ki jih bomo evidentirali pa upošte-

Dezinformacija največji sovražnik samoupravljanja

Vsekakor bi bilo povsem odveč že kar v uvodu tega sestavka omenjati ter pisati o tem, kaj je delavsko samoupravljanje nasploh in kako je le-to organizirano pri nas v DO ter kako ga tudi izvajamo. Kljub vsemu pa je glede na razne dogodke le potrebno oziroma bi bilo za nekatere še kako potrebno kaj več — vendar pa to sedaj ni moj namen.

Že v samem začetku je vsekakor treba ločiti tiste, ki so svoje naloge v raznih organih sprejeli z vso resnostjo ter odgovornostjo ter tistimi, ki imajo največkrat svoje osebne interese in cilje in pri tem pozabljajo na to, da so jih na volitvah v samoupravne organe izvolili ti, ki so imeli v njih zaupanje — in ga mnogi še vedno imajo. Toda, do sem vse lepo in prav, če... Seveda, če ne bi bilo tistega nesrečnega »če«, ki nam mnogokrat, ali bolje rečeno skoraj vedno prinese nekaj novega, vendar žal v nasprotju s tistim, kar imenujemo »INFORMACIJA«, ker se največkrat pojavlja žal prav kot »DEZINFORMACIJA«. To pa je prav tisto, česar se najbolj bojimo in kar največ škoduje resničnemu samoupravljanju v vseh tistih elementih, ki jih že kako dolgo poznamo in po katerih bi naj tudi z vso odgovornostjo delali ter ustvarjali. Da je prav dezinformacija tista, ki najbolj hromi sistem samoupravljanja, je bilo rečeno tudi na enem izmed rednih sestankov članov osnovne organizacije Zveze komunistov TOZD Tovarna glinice, kjer so odločno poudarili, da je potrebno vztrajno in brez odlašanja izpeljati informiranje delavcev tako, kot le-to mora biti, namreč, da je sleherni član delovne organizacije podrobno seznanjen prav o vsem, o čemer tudi odloča. Tudi mnogi zbori v TOZD so nam nekajkrat dokazali, kako nevarne so dezinformacije in kako jih nekateri naši sodelavci kaj prelahko sprejemajo in nato z kaj malo resnosti in predhodne preveritve podatka tako vest lansirajo naprej. Večkrat pa se dogaja še to, da mnogi kaj dodajo po svoje, v stilu po katerem že mnoge poznamo. Čeprav je dezinformacija huda nevarnost ne le za sam sistem samoupravljanja delavcev, ampak tudi za povzročitev škode v samem poteku proizvodnje, pa lahko smelo trdim,

vajmo njihovo aktivnost in morebitno željo, kje bi kot delegati najbolj uspešno delovali. Mislim pa, da je za sedaj to že dovolj in, da bomo o predvolilnih pripravah, ki so za nas še kako pomembne še spregovorili oziroma bomo morali, ker nas na to veže tudi naša državljanska dolžnost do naše samoupravne socialistične družbe!

France MEŠKO

da je vseveč tistih naših delavcev, ki že kako dobro vedo kakšna je informacija, če kaj hitro ugotovijo, kdo se skriva za tistimi, ki si želijo najti določeno afirmacijo med ne preveč zaupljivimi oziroma lahkovernimi delavci, ki so mnogokrat še kako verjeli raznim podtaknjenim in zlonamernim dezinformacijam.

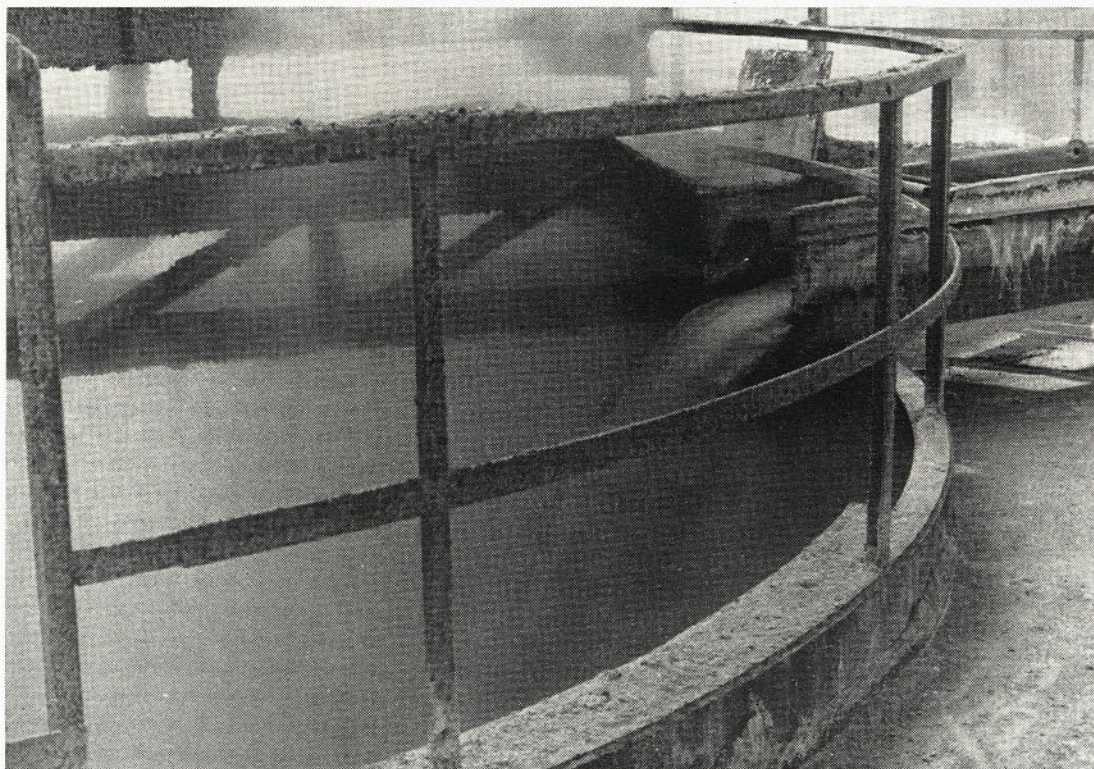
Ko sem poudaril to, da se je razprava o dobrem informiranju in kaj pomeni dezinformacija za našega delovnega človeka, vrtele vsebolj okrog vprašanja, kako priti do našega delavca s čisto, resnično ter povsem verodostojno in razumljivo informacijo, je prišlo do precej konkretnih razprav, ki so med drugim nakazale za bodoče delo tudi smernice o dobrem informiranju, ki ga je ve-

kotov našega vsakdanjega dela, tako na delovnih mestih, kot tudi na mestih družbenopolitičnega in samoupravnega delovanja.

Pa se še enkrat proti koncu sestavka vrnimo k naslovu, ki dovolj zgovorno pove, da se bomo morali za čimboljšo samoupravo vsi skupaj še kako potruditi, da do nepotrebnih in škodljivih dezinformacij v bodoče ne bi prihajalo, ali bolje rečeno odločno in z vso odgovornostjo se boriti proti tistim, ki jim cilj dezinformacije prinaša neko določeno populariteto in morebitno afirmacijo, češ, da je nekdo le junak, ki si še upa kaj povedati. Zadnje čase smo pričali mnogim vrstam dezinformacij, h katerim pa so mnogo doprinesli tudi ostali činitelji tudi iz vrha

se sicer ne želim spuščati v mnoge dezinformacije, ki krožijo med našimi delavci (tudi sam sem delavec), vsekakor pa kljub mnogim skoraj zagotovo nesmiselnim in netočnim razpravam po zaključnem računu v SOZD le gre pripisati nekaj takega, kar našim delavcem ni bilo dovolj jasno in konkretno povedano in razloženo, pa je zato način razburjanja in včasih tudi vroče krvi na račun tega ali onega, povsem razumljiv, morda celo upravičen. Ne vem!

Če bi torej rekli, kaj je dezinformacija, kdo je krivec, da se to dogaja in zakaj, potem bi morali načeti vrsto vprašanj in najti tiste stalne ali pa tudi občasne dezinformatorje, ki bi naj en-

Dekompozerji

čina tudi sprejela za način, ki je najbolj ustrezen razvoju naše socialistične samoupravne družbe. Kot prvi in osnovni informator je vsak delavec, ki dela v sindikalni skupini, v izvršnem odboru sindikata, v delavskem svetu, raznih komisijah in odborih ter člani Zveze komunistov, ki pa so še posebej dolžni, da prenašajo vse informacije na svoje sodelavce s katerimi delajo v izmenah ali kako drugače. Brez dvoma pa bi naj bile informacije iz prve roke tiste, ki bi jih naj posredovali poverjeniki sindikalnih skupin in člani IO OOS, kakor tudi člani DS TOZD in TGA, da o komunistih niti ne govorimo. Naša najbolj znana informatorja v pisni obliki sta glasilo DO »ALUMINIJ« ter NOVICE, v katerih pričakujemo vesti iz raznih

naših organov poslovanja, saj največkrat k mnogim dezinformacijam ni komentarjem oziroma tistega, kar bi ovrglo dezinformacijo, pa potem ni niti malo čudno, če smo pričeli mnogim takim dezinformacijam, ki nam slabijo ugled, način in sistem samoupravljanja v naši DO, kot tudi v okviru SOZD UNIAL in podobno.

Razumljivo je vprašanje zaključnega računa eden izmed tistih elementov, o katerem radi in mnogo razpravljamo, še predvsem, če krožijo razne govorice o ZR v okviru SOZD, ki mnoge delavce vznemirjajo, in če so seveda še netočne, povrh zelo razburjajo in ustvarjajo neugodne medsebojne odnose ter rušijo zaupanje med vsemi nami. Sam

krat konkretno povedali odkod izvirajo informacije, ki jih mnogokrat razširjajo, komu le-te služijo ali pa tudi povedati to, da v našem objektivnem informiranju le ni nekaj čistega in dati istočasno konkretne predloge, kako takim načinom priti do konca. Vsi pozivi naše odgovorne urednice, da bi se naši delavci čimveč oglašali v našem glasilu naletijo na neplodna tla, kot se je to dogajalo tudi tistim, ki smo bili njeni predhodniki. Menim pa, da to ni rešitev in, da je odnos do dobre informiranosti v naši DO v mnogočem — če že ne rečem največ odvisen od nas samih, ki si še kako želimo konkretnih informacij, pa nismo sposobni dati tudi kaj več od sebe, če že drugega ne

(Nadaljevanje na 8. strani)

Pomoč vodjem delegacij in delegatom v TGA

2. del

Da bi čimprej realizirali zaključke, smo imeli sestanek pri tov. Kozodercu. Na tem sestanku smo bili prisotni: Kozoderc, Resnik, Klanjšek in Varju.

Podrobno smo obravnavali posamezne točke zaključka ter smo se za realizacijo in za ukrepe dogovorili v naslednji obliki in vsebini (po posameznih zaporednih točkah):

1. ne bi bilo smiselno imeti konferenco delegacij SIS na nivoju TGA, ker bi to bila samo nadgradnja sedanje organiziranosti delegatskega sistema v naši delovni organizaciji, za to področje. Pri sedanji organiziranosti delegatskega sistema v TGA ni usklajenega stališča do skupščinskega gradiva na nivoju TGA. Zaradi tega smo se dogovorili, da je tudi za naše delegate za področje SIS primeren enaka oblika usklajevanja, kakšna je pri delegatih za zbor združenega dela, in to: pooblaščenec delegate ali vodje delegacij oziroma konference delegacij iz TOZD in DSSS sklicuje tajništvo organov samoupravljanja TGA pred sejo skupščine na

usklajevalni sestanek. Tukaj se izoblikuje skupno stališče do skupščinskega gradiva ter se še delegati dogovorijo med seboj kdo bo podal pripombe ali stališča iz TGA na seji skupščine, s pripombo, da je podano stališče ali pripomba je usklajeno na nivoju delovne organizacije, dne tega in tega.

2. povezovanje delegatov in delegacij na vseh nivojih iz naše delovne organizacije z delegati in delegacijami izven TGA organizira sindikat TGA,

3. koordinacija se izvede tako kot pod točko 1.,

4. pri obravnavi te točke zaključka se je pojavil problem, kdo naj bi bil službeno zadolžen, v skupnih službah (vodja ali kdo drug), za pridobivanje pripomb ali stališč do skupščinskih gradiv, ter da iste posreduje delegatom ali vodji delegacij oziroma konference delegacij. Menimo, da bi se ta problem rešil na nivoju vodstva TGA,

5. je urejeno in teče,
6. kot pod točko 1.,
7. sindikat TGA,
8. sklep je že realiziran,
9. urejeno kot pod točko 1.,

10. ker je delovanje delegatov in delegacij v naši delovni organizaciji odgovoren sindikat, se realizacija sklepa iz te točke izvede prek sindikata TGA,

11. opozorilo delegatom,
12. naloge delegatov,
13. v zvezi tega sklepa je potrebno prek sindikata TGA opozoriti skupščine SIS v občini,

14. tukaj menimo, da se v primerni obliki posreduje na nivoju TGA, prek naših delegatov,

15. ker se pošta za delegate posreduje prek tajništva samoupravljanja TGA v temeljne organizacije in skupne službe, smatramo, da tajniki samoupravljanja imajo to nalogo oziroma, da skrbijo o tem (ker še to ni utečeno), da se skupščinska gradiva čim hitreje dostavijo oziroma posredujejo delegatom ali delegacijam v bazi,

16. velja kot opozorilo delegacijam,

17. ter 18. zadolžen je tov. Varju in je sklep v fazi realizacije. Za potrebno pomoč naj se obrne na tov. Medika,

19. opozorilo, kakor družbenopolitičnim organizacijam v naši delovni organizaciji, kakor tudi kadrovske socialni službi za organiziranje izobraževanja delegatov,

20. opozorilo delegatom, kakor tudi predsednikom delegacij in konference delegacij,

21. za realizacijo tega sklepa naj se poskrbi v temeljnih organizacijah in DSSS (npr. direktor, DPO, itd.) v TGA,

22. družbenopolitične organizacije v naši delovni organizaciji.

Pri svoji zadolžitvi, da bi izvedel realizacijo (točki 17 in 18) sem se povezal z občinskim

svetom sindikata v Ptuj s tov. Klemenčičem. Dogovorili smo se, da v organizaciji kluba samoupravljalcev v Ptuj organiziramo poldnevni seminar za naše delegate s področja SIS v naši delovni organizaciji. Tema seminarja bi bila: vloga DPO v delegatskem sistemu in delovanje delegatskega sistema (delo vodij delegacij). Predavanja bi bila krajša, da bi razprava lahko bila daljša.

Naloge smo si razdelili takole: organiziranje predavateljev je prevzel tov. Klemenčič. Moja naloga je bila: rezervirati prostor v TGA, dogovoriti se za točen čas seminarja ter ostale manjše zadeve. Dokončno smo se dogovorili za datum poldnevnega seminarja, in to: 29. januar 1981, ob 11. uri v prostorih delavskega sveta TGA.

Na dan seminarja se je v dvorani delavskega sveta TGA zbralo manjše število delegatov in vabljenih, kot na prvem sestanku oziroma razgovoru. Skoraj vsi vabljeni iz družbenopolitičnih organizacij iz naše delovne organizacije so se opravičili zaradi nujnega sestanka v Ptuj.

Dogovorjeni predavatelji niso prišli (o tem, da so odpovedali predavanje pa nisem bil obveščen). Namesto predavateljev iz Ptuja pa so prišli: tovarišica Sonja Škorjanec, tajnica zbora združenega dela SO Ptuj, tov. Milan Čuček, sekretar občinske SZDL in predsednik izvršnega odbora kluba samoupravljalcev v Ptuj tov. Tone Čeh.

Seminar je bil izveden v takšni obliki kot je bil predviden in organiziran. Sicer smo imeli uvodno in kratko predavanje s pripombo prisotnih iz Ptuja, da se niso mogli pripraviti za te teme, ker so bili obveščeni tik pred začetkom tega seminarja ter se tako niso mogli pripraviti za današnji dan. Po uvodnih besedah je sicer bila razprava, ampak ne v takšni obliki in vsebini, kot bi se to lahko pričakovalo, in zaželeno.

Dovolite mi, da podam na kratko nekaj osnovnih tem iz razprave:

- problem je pri kadrovanju delegata, ker je v bazi pri zadovoljevanju članstva za vse strukture samoupravljanja ter DPO, premalo članov kolektiva ostane še za delegate,

- gradiva prepozno dobivamo v roke,

- kot delegatu se mi večkrat zgodi, da vabila za seje skupščin sploh ne dobim ali dobim v roke po seji skupščine,

- problem preglasovanja na sejah skupščin SIS,

- pred leti je bilo rečeno, da se presežki v SIS, vrnejo to pa se ne izvaja in pride do tega, da se eno govori, druga pa se dela,

- zapisnike skupščin SIS dobivamo prepozno. Na prvem sestanku smo že to omenili, pa se še do danes ni nič izboljšalo,

- problem je še z odgovori na delegatska vprašanja. Zgodi se namreč tudi to, da se na nekatera vprašanja sploh ne dobi odgovora,

- ves delegatski sistem je teoretično dobro zamišljen, pri izvajanju pa so še pomanjkljivosti. Nekaj primerov: ni vedno živa zainteresiranost samih delegatov, ni prave delavnosti, zavest posameznih ni na primarnem nivoju, pomoč strokovnih služb je slaba, itd.,

- da bi hitreje napredovali v razvijanju delegatskega sistema je nujno, da čimprej odpravimo pomanjkljivosti,

- ker je gradivo obsežno in preveč strokovno, ne moremo delavca pritegniti k tesnejšem sodelovanju,

- iz teh nekaj primerov se vidi, da še moramo trdno delati in pomagati delegatom,

- na žalost so s številnimi zadolžitvami preobremenjeni posamezniki in tako ne dosežemo kvalitetnega dela,

- še vedno se zgodi, da v delegatskem sistemu ne znamo najti (največkrat) najustreznejšega načina za odločanje.

Imre VARJU

Dezinformacija največji sovražnik samoupravljanja

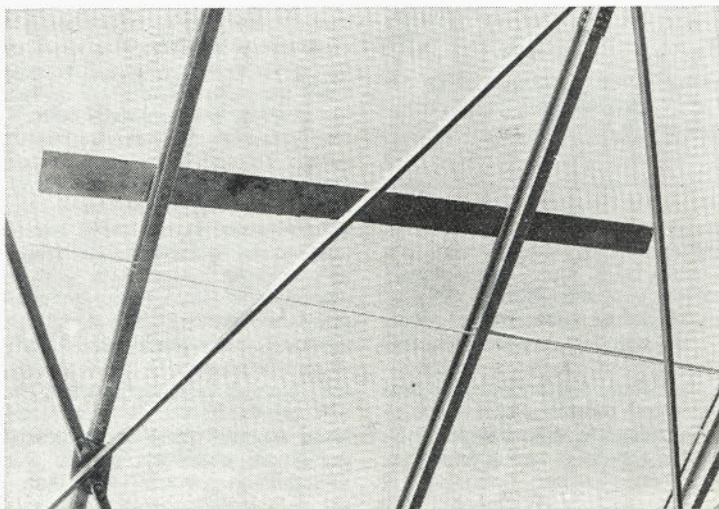
(Nadaljevanje s 7. strani)

pa vsaj to, da onemogočamo tiste, ki jim je osnovni cilj tako ali drugače napeljati vodo na svoj mlin, pridobiti za svoje ne kaj lepo in prida delo tudi še koga izmed sodelavcev ter še in še.

Da je dezinformacija največji in povsem konkreten sovražnik našemu samoupravljanju je več kot očitno, mi pa se bomo morali v bodoče še kako prizadevati, da takim dezinformacijam stopimo na pot, pa ne z nobenimi nasilnimi ali kakšnimi drugačnimi ukrepi, ampak z doslednim našim vestnim delom brez ogledovanja na take frizirane informacije, ki imajo svoj povsem odkrit konkreten načrt. Naše sedanje naloge v vseh smereh dela tako v proizvodnji, kot tudi v delovanju DPO nam vse to samo konkretno nalagajo in zahtevajo od nas, da se v celoti zavedamo dolžnosti in odgovornosti tudi v naslednjih obdobjih, ki so še pred nami. Od vseh nas pa je odvisno, kako bomo kos svojim nalogam in dolžnostim, med katere sodi tudi dosledna borba proti dezinformacijam v naši DO in SOZD.

France MEŠKO

Podest

Kako smo poslovali?

Iz tabele I. in II. je razvidno, kako smo poslovali v mesecu februarju. Kolona indeks v tabeli I. prikazuje odnos dosežene proizvodnje tekočega leta v primerjavi s proizvodnjo v istem obdobju preteklega leta in odnos dosežene proizvodnje v primerjavi z osnutkom predloga letnega plana poslovanja 1981.

I. Dinamika proizvodnje — indeksi fizičnega obsega

TOZD / PROIZVOD	Enota mere	PLAN 1981		DOSEŽENO				INDEKS			
		II.	I.—II.	1980		1981		1981/1980		1981	
				II.	I.—II.	II.	I.—II.	7:5	8:6	7:3	8:4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
TOZD TOVARNA GLINICE											
— Al hidrat Al 203	t	8.494	16.542	9.684	18.539	7.609	15.657	79	84	90	95
— kalcinirana glinica	t	7.419	17.000	8.876	18.070	8.472	18.053	95	100	114	106
— prodani hidrat	t	441	1.168	1.997	2.444	1.049	1.776	53	73	238	152
— Skupaj (kalc. gli.+prod. hid.)	t	7.860	18.168	10.873	20.514	9.521	19.829	88	97	121	109
TOZD PROIZVODNJA ALUMINIJA											
— elektrolitski Al — hala A	t	1.545	3.256	1.579	3.268	1.582	3.294	100	101	102	101
— elektrolitski Al — hala B	t	1.910	4.024	1.969	4.100	1.945	4.106	99	100	102	102
— anodna masa	t	2.157	4.546	2.332	4.590	1.916	3.659	82	80	89	80
TOZD PREDELAVA ALUMINIJA											
— E aluminij	t	290	590	350	350	269	566	77	162	93	96
— Al formati (T+H)	t	1.550	3.335	2.225	4.390	1.654	3.432	74	78	107	103
— zlitine: gnetne	t	485	945	400	825	537	1.014	134	123	111	107
— livarske	t	1.220	2.525	708	2.132	1.152	2.586	163	121	94	102
— predzlitine: last. por.	t	86	175	61	137	83	164	136	120	97	94
— prodaja	t	—	10	53	62	5	17	9	27	—	170
— drogi za kline	t	9	19	37	44	15	24	41	55	167	126
— Livarna skupaj	t	3.640	7.599	3.834	7.940	3.715	7.803	97	98	102	103

TOZD TOVARNA GLINICE

V mesecu februarju smo proizvedli 7.609 ton Al hidrata Al203, kar je za 885 ton manj kot smo predvideli v osnutku predloga letnega plana poslovanja (indeks 90) in 2.075 ton manj kot isti mesec preteklega leta (indeks 79).

Proizvodnja kalcinirane glinice je v primerjavi z načrtovano večja za 1.053 ton (indeks 114). Skupna proizvodnja (kalcinirana glinica in prodani hidrat) je v tej TOZD odvisna od trenutnih možnosti prodaje in tako smo v prvih dveh mesecih tega leta proizvedli 6 % več kalcinirane glinice in 52 % več hidrata kot smo načrtovali v osnutku predloga letnega plana poslovanja. Skupna proizvodnja je zato v tem obdobju večja za 1.661 ton oziroma 9 %.

Iz tabele II. je razvidno, da je pri proizvodnji Al hidrata — Al203 v obdobju januar—februar večja poraba boksita (indeks 102), NaOH — 100 % (indeks 174), pare (indeks 118) in el. energije (indeks 108). Poraba žganega apna pa je nižja za 34 %.

Pri proizvodnji kalcinirane glinice smo presegli samo porabo pare za 1 %, poraba ostalih surovin pa je manjša od predvidene pri mazutu 1 %, Al fluoridu 62 % in el. energiji 28 %.

TOZD PROIZVODNJA ALUMINIJA

V elektrolizi A smo v mesecu februarju proizvedli 1.582 ton elektrolitskega aluminija, kar je za 37 ton oz. 2 % več kot smo predvideli v osnutku predloga

letnega plana poslovanja in za 3 tone več kot isti mesec preteklega leta.

V elektrolizi B smo proizvedli 1.945 ton elektrolitskega aluminija in s tem presegli planirano proizvodnjo za 35 ton oz. 2 %. Proizvodni rezultat obeh elektroliz v mesecu februarju je višji za 72 ton oz. 2 % od predvidenega, medtem ko je proizvodnja obeh elektroliz v obdobju januar—februar prav tako višja za 2 %.

Poraba surovin v hali A je v mesecih januar—februar večja od planiranih pri kriolitu (indeks 112), Al fluoridu (indeks 101) in električni energiji (indeks 101).

Odstopanje oz. prekoračitve so tudi v hali B pri kriolitu (indeks 126), poraba glinice in el. energije sta enaki 100 %, poraba anodne mase je manjša za 9 %, Al fluorida pa za 14 %.

Proizvodnja anodne mase je v februarju 1.916 ton in je za 241 ton oz. 11 % manjša od planirane. Kumulativna proizvodnja je 3.659 ton in je prav tako za 20 % manjša od planirane.

Doseženi normativi porabe surovin so v obdobju I.—II. višji pri katranski smoli (indeks 100) in električni energiji (indeks 124).

TOZD PREDELAVA ALUMINIJA

V livarni smo v februarju proizvedli 3.715 ton različnih livarniških proizvodov, kar je za 75 ton več kot smo planirali oz. 2 % in 119 ton manj kot isti mesec preteklega leta (indeks 97). Proizvodni program odstopa od planiranega pri proizvodnji Al formatov (indeks 107), gnetnih zlitin (indeks 111) in drogih za kline (indeks 167). Proizvodnja

II. Pregled porabljenih najvažnejših surovin na enoto proizvoda

PROIZVOD / SUROVINE	Enota mere	PLAN 1981	DOSEŽENO		INDEKS	
			II.	I.—II.	4:3	5:3
1	2	3	4	5	6	7
TOZD TOVARNA GLINICE						
Al hidrat — Al 203						
— boksit	t *	2.699	2.581	2.759	96	102
— NaOH — 100 %	t *	0,10626	0,15925	0,18447	150	174
— para	t	4,450	5,22473	5,24187	117	118
— el. energija	kWh	340,673	362,108	367,165	106	108
— apno	t	0,0488	0,03102	0,03223	64	66
Kalcinirana glinica						
— tekoče gorivo	t	0,12134	0,12058	0,11963	99	99
— para	t	0,04398	0,04721	0,04431	107	101
— Al fluorid	t	0,00025	0,00010	0,000094	40	38
— el. energija	kWh	41,078	29,388	29,394	72	72
TOZD PROIZVODNJA ALUMINIJA						
Elektrolitski Al — hala A						
— glinica	t	1,920	1,91999	1,91981	100	100
— anodna masa	t	0,580	0,54033	0,55766	93	96
— kriolit	t	0,035	0,04417	0,03936	126	112
— Al fluorid	t	0,035	0,03324	0,03545	95	101
— el. energija	kWh	17,929	17,879	18,056	100	101
Elektrolitski Al — hala B						
— glinica	t	1,920	1,91995	1,91981	100	100
— anodna masa	t	0,570	0,50384	0,52004	88	91
— kriolit	t	0,035	0,04757	0,04403	135	126
— Al fluorid	t	0,035	0,03083	0,03014	88	86
— el. energija	kWh	17,357	17,301	17,292	100	100
Anodna masa						
— petrokoks	t	0,67165	0,66999	0,66614	100	99
— katranska smola	t	0,338015	0,33000	0,33845	98	100
— el. energija	kWh	145	170	180	117	124
— mazut	t	0,0048	0,00438	0,00368	91	77
* — programiran normativ						

E-aluminija je dosežena 93 %, livarskih zlitin 94 % in predzlitin za domačo porabo 97 %.

V obdobju januar—februar je dosežena proizvodnja v livarni

7.803 ton in presega planirano za 3 %. V primerjavi z istim obdobjem lanskega leta pa je manjša za 137 ton oz. 2 %.

Dragica Perkovič

Kaj moramo vedeti o pokojninskem in invalidskem zavarovanju?

1. Splošni pojmi o pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja

S pokojninskim in invalidskim zavarovanjem si delovni ljudje zagotavljajo socialno varnost za primer starosti in onemoglosti ter invalidnosti in neposredne nevarnosti za invalidnost, svojim družinskim članom pa tudi za primer smrti. Iz teh zavarovalnih primerov ali rizikov izvirajo določene pravice zavarovancev in njihovih družinskih članov. Te pravice temeljijo na delovnem prispevku, ki ga je zavarovanec ustvaril s svojim tekočim in minulim delom in ki vpliva na obseg pravic in višino denarnih prejemkov.

Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja so osebe nepravice, ki jih ni mogoče prenesti na drugo osebo in ne podedovati. Te pravice tudi ne morejo zastareti. Zavarovanec lahko pridobi in uživa več pravic hkrati, če pa pridobi pravico do dveh ali več pokojnin, lahko uživa le eno — tisto, ki si jo sam izbere.

Vrsto pravic in temeljne pogoje za njihovo uveljavljanje je določil zakon, obseg in vsebino teh pravic ter način njihovega uveljavljanja pa uresničujejo zavarovanci sami v skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja po načelu vzajemnosti in solidarnosti. Le-ti si lahko zagotovijo poleg tistih pravic, ki jih je določil zakon, tudi še druge.

Na tej podlagi si zavarovanci zagotovijo zase in za svoje družinske člane naslednje pravice:

— pravico do starostne pokojnine — za primer starosti,

— pravico do invalidske pokojnine — za primer izgubljene ali zmanjšane zmožnosti za delo (invalidnosti),

— pravico do družinske pokojnine — za primer zavarovanceve ali upokojenčeve smrti,

— pravico do denarnega nadomestila (invalidnine) — za primer telesne okvare,

— pravico do poklicne rehabilitacije in zaposlitve z ustreznimi nadomestili — za primer invalidnosti ali neposredne nevarnosti za invalidnost.

Vse te pravice zavarovanci pridobivajo samostojno. Ob teh pravicah pa lahko pridobijo še nekatere druge pravice, ki pa jih samostojno (z izjemo dodatka za pomoč in postrežbo) ne morejo uveljavljati.

To so:

— pravica do dodatka za pomoč in postrežbo k pokojnini, ki pa se lahko prizna tudi kot samostojna pravica slepim in hromim zavarovancem,

— pravico do varstvenega dodatka k pokojnini,

— pravica do potnih ali selitvenih stroškov,

— pravica do enkratnega prispevka za rekreacijo.

Trajanje pravic je lahko neomejeno, lahko pa je pogojeno z določenimi pogoji. Iz posameznih pravic izvirajo denarni prejemki, ki se v primeru smrti zavarovanca ali upokojenca podedujejo, če niso bili izplačani, so pa že zapadli v izplačilo. Na denarne prejemke je mogoče poseči z izvršbo — v zavarovanju na tretjino, za preživiinske terjatve pa na polovico.

2. Zavarovanci

Naš pokojninski in invalidski sistem temelji na načelu obveznega zavarovanja ter enakosti pravic in dolžnosti.

Uživalci pravic so zavarovanci in za primer smrti njihovi družinski člani, v določenih primerih pa tudi nekatere druge osebe.

Zavarovanci so osebe, ki so zavarovane po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Ločijo se po tem, ali so zavarovani za vse primere (rizike) ali pa le za določene primere.

Družinski člani, ki so zavarovani za primer zavarovanceve smrti, so zakonci, otroci, pastorki, vnuki brez staršev, bratje in sestre ter otroci brez staršev, ki jih je zavarovanec preživljal. Seveda pa morajo izpolnjevati določene pogoje.

3. Pokojninska doba

Zavarovanec, ki želi uveljavljati določeno pravico iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, mora dokazati, da je določeno obdobje plačeval prispevke, se pravi, da je bil zavarovan. To obdobje imenujemo zavarovalno dobo. So pa obdobja, ko zavarovanec zavoljo izjemnih razmer, ki so jih povzročile predvsem vojne, pa tudi zavoljo drugih razlogov ni mogel biti zavarovan. Tudi ta obdobja se upoštevajo pri uveljavljanju pravic, vendar kot posebna doba. Tako zavarovalna kot posebna doba imata pri določanju višine dajatev enak učinek, medtem ko je pri ugotavljanju pogojev za obstoj pravice zahtev včasih potrebno, da mora zavarovanec v celoti izpolnjevati pogoj zavarovalne dobe, ki ima

v tem primeru — kot bomo videli kasneje — prednost pred posebno dobo.

Predpisi o pokojninski dobi zelo podrobno urejajo to področje zavoljo omejenega prostora pa na tem mestu ne moremo prikazati celotne vsebine. Zato bomo navedli primere, ki so najbolj pogosti in torej najbolj značilni pri uveljavljanju pravic.

a) zavarovalna doba

Kot smo že povedali, je zavarovalna doba obdobje, v katerem so bili plačani prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, najsi je zavarovanec ta čas delal kot oseba v delovnem razmerju ali pa je opravljal neko drugo delo, ki ga enačimo z delovnim razmerjem (na določenih dolžnostih v predstavniških telesih) oziroma je opravljal določeno dejavnost kot samostojen poklic.

Če torej ugotovimo, da so bili za določeno obdobje plačani prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ni sporno štetje takšnega obdobja v zavarovalno dobo. Za osebe, ki opravljajo samostojno dejavnost, je bilo pokojninsko in invalidsko zavarovanje uvedeno šele po vojni, za nekatere poklice šele s 1. januarjem 1965. leta (obrtniki in gostinci) ali celo šele s 1. januarjem 1973. leta.

Obrtniki in gostinci ter kmetje-kooperanti lahko v določenih primerih tudi še danes plačajo prispevek za obdobje, ko so opravljali samostojno obrtniško oziroma kmetijsko dejavnost v času, ko še ni bilo uvedeno pokojninsko in invalidsko zavarovanje za te poklice.

Osebam, ki so bile v delovnem razmerju, niso pa bile pokojninsko in invalidsko zavarovane, se šteje takšno obdobje v zavarovalno dobo, čeprav niso v tem času bili plačani prispevki. Znano je, da so nekateri delodajalci pa tudi delovne organizacije — to predvsem velja za predvojno obdobje — izigrali predpise in niso prijavljali v zavarovanje delavcev, ki so bili pri njih v delovnem razmerju. Delavec ni bil kriv za to in zaradi tega ne sme nositi posledic. Za takšno obdobja, ko je bil delavec v delovnem razmerju, vseeno štejemo v zavarovalno dobo, čeprav prispevki niso bili plačani. Seveda pa mora tak delavec dokazati obstoj delovnega razmerja. Zavarovanec mora predvsem dokazati, da je bila sklenjena pogodba o delovnem razmerju ali pa vsaj usten dogovor, prostovoljen pristop, dogovorjeno plačilo, podreditev delovni disciplini ter osebno zavezanost storitvam.

Včasih je težko ugotoviti, ali vsebuje neko razmerje vse značilnosti, ki smo jih navedli. Vrsto razmerij poznamo, ki so podobne delovnemu razmerju, ki pa to niso in se tudi ne štejejo v pokojninsko dobo. Predvsem gre za zaposlitve pri svojcih, ki imajo včasih vse bistvene lastnosti de-

Iz livarne

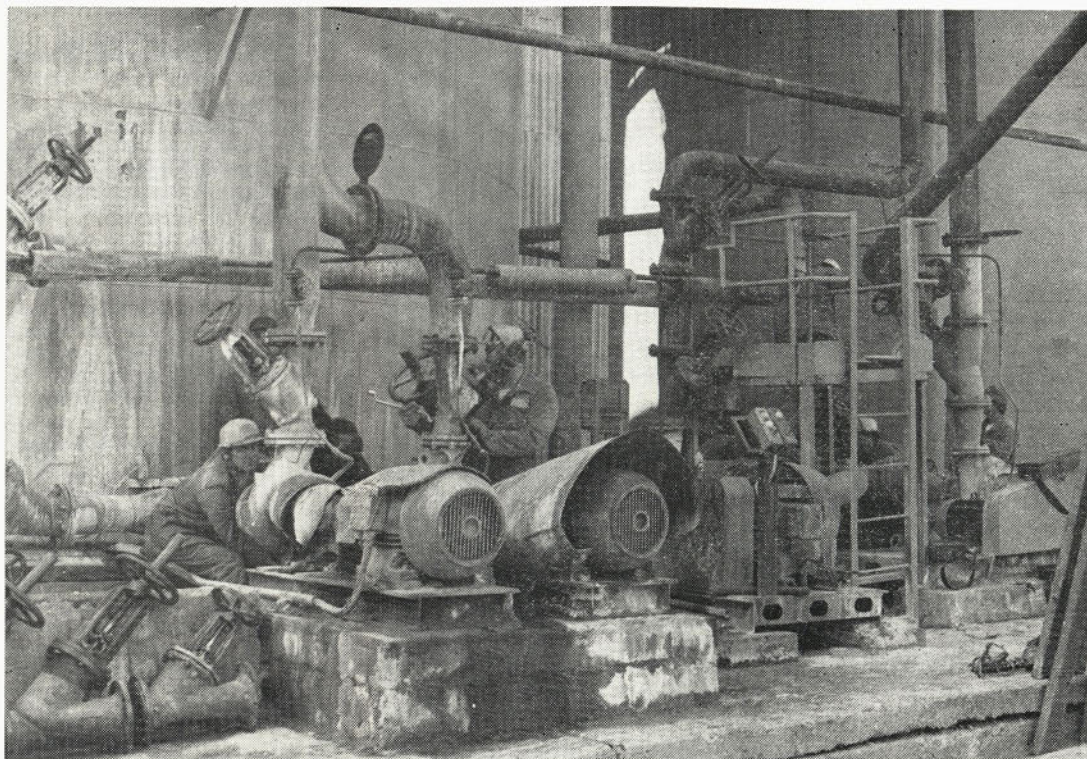
lovnega razmerja in jih je zato tudi možno šteti v zavarovalno dobo; včasih pa gre zgolj za opravljanje določenih del v skupnem gospodinjstvu ali v gospodarstvu, tako da gre zgolj za družinsko oziroma gospodarsko skupnost, zato takšnega obdobja ni mogoče šteti v zavarovalno dobo. V zavarovalno dobo se tudi ne šteje zaposlitev po pogodbi o delu, zaposlitev v statusu vaje, dninarja, voznika z lastno vprego in podobna civilno-pravna razmerja. Vštevanje časa, ko je bil zavarovanec v delovnem razmerju, je torej v primerih, ko ni dokazov o plačanih prispevkih, večkrat sporno, saj meje med prvo in drugo vrsto zaposlitve niso dovolj jasno določene.

Ker morajo biti po veljavnih predpisih zavarovanci le osebe, ki so zaposlene najmanj polovico delovnega časa, izpolnile pa so 15 let starosti, je pri presoji o vštevanju določenih obdobj v zavarovalno dobo pomembno, da zavarovanci dokažejo, kako je njihova zaposlitev trajala najmanj polovico delovnega časa in da gre za zaposlitev po 15. letu starosti.

Mimo časa, ki ga je prebil zavarovanec v delovnem razmerju, se štejejo v zavarovalno dobo tudi nekatera druga obdobja, ko niso bili plačani prispevki, tako denimo čas poklicne rehabilitacije, na katero je zavarovanca napotil pristojni organ, zatem čas strokovnega izpopolnjevanja in šolanja. Seveda se šteje v zavarovalno dobo čas, ko je bil zavarovanec v bolniškem staležu, ker je bil v delovnem razmerju, pa tudi še potem, ko je bil po prekinitvi delovnega razmerja v bolniškem staležu, če je dobival nadomestilo, pa tudi za čas, ko je bil na neplačanem dopustu, v suspenziji, prestajanju zopora do 30 dni ter še nekatera druga obdobja.

Zavarovanec, ki mu je prenehalo delovno razmerje, si lahko podaljša zavarovanje do dveh let zaradi strokovnega izpopolnjevanja ali specializacije ali pa zaradi začasne nezaposlenosti, ko se je v redu prijavljal pri skupnosti za zaposlovanje. Ne glede na rok si tudi lahko podaljša zavarovanje oseba, ki je v delovnem razmerju v tujini, in sicer v državi, s katero naša država ni sklenila konvencije o socialni varnosti, pa tudi oseba, ki je kot zakonec zavarovanca, zaposlenega v tujini pri naših organih ali organizacijah prekinila delovno razmerje in med bivanjem v tujini ni bila zaposlena.

Zakon določa nekatere posebne pogoje za štetje obdobj zaposlitve na kmečkih delih. Kot primer naj navedemo, da je za zaposlitve na zasebnem kmetijstvu pred 16. februarjem 1950. leta, ko je začel veljati sedanji zakon o socialnem zavarovanju delavcev in nameščencev, veljal pogoj, da je bil zavarovanec v posameznem koledarskem letu zaposlen vsaj po sedem mesecev, medtem ko je za zaposlitve v času od tega datuma dalje pa do konca leta 1954 naveden pogoj, da so bili plačani tudi prispevki.

Remontna skupina

Kar zadeva štetje zavarovalne dobe, moramo slednjič omeniti tudi nekatera obdobja zaposlitve v tujini. Kot bomo videli kasneje, se obdobja zaposlitve v državah, s katerimi Jugoslavija ni sklenila konvencije o socialni varnosti ali pa po konvenciji te zaposlitve niso vštete, štejejo pod določenimi pogoji v posebno dobo. Vendar se tudi nekatere zaposlitve v tujini štejejo v zavarovalno dobo, to velja za zaposlitve v državah, s katerimi je Jugoslavija sklenila pogodbe o prevzemu terjatev iz socialnega zavarovanja. Takšni pogodbi sta sklenili Avstrija in Zvezna republika Nemčija za pravice, ki so nastale do 1. januarja 1956. leta, Nemška demokratična republika za pravice, ki so nastale do 15. maja 1945. leta, Bolgarija za pravice, ki so nastale do 31. decembra 1957. leta in Madžarska za pravice, ki so nastale do 29. maja 1956. leta. Čas zaposlitve v teh državah se šteje v zavarovalno dobo enako kot obdobja prebita v naši državi, mora pa zavarovanec dokazati, da je bil v navedenem obdobju pokojninsko in invalidsko zavarovan. Sicer pa je možno šteti ta obdobja v določenih primerih le v posebno dobo.

Zaposlitve pred prvo svetovno vojno na ozemlju nekdanje Avstro-ogrske, ki ga je dobila katera od tujih držav, se štejejo enako kakor obdobja, prebita v naši državi. Enako velja za zaposlitve nekdanjih italijanskih državljanov na območju Italije, če so leti postali naši državljani po mirovni pogodbi z Italijo ali po memorandumu o soglasju o svobodnem tržaškem ozemlju.

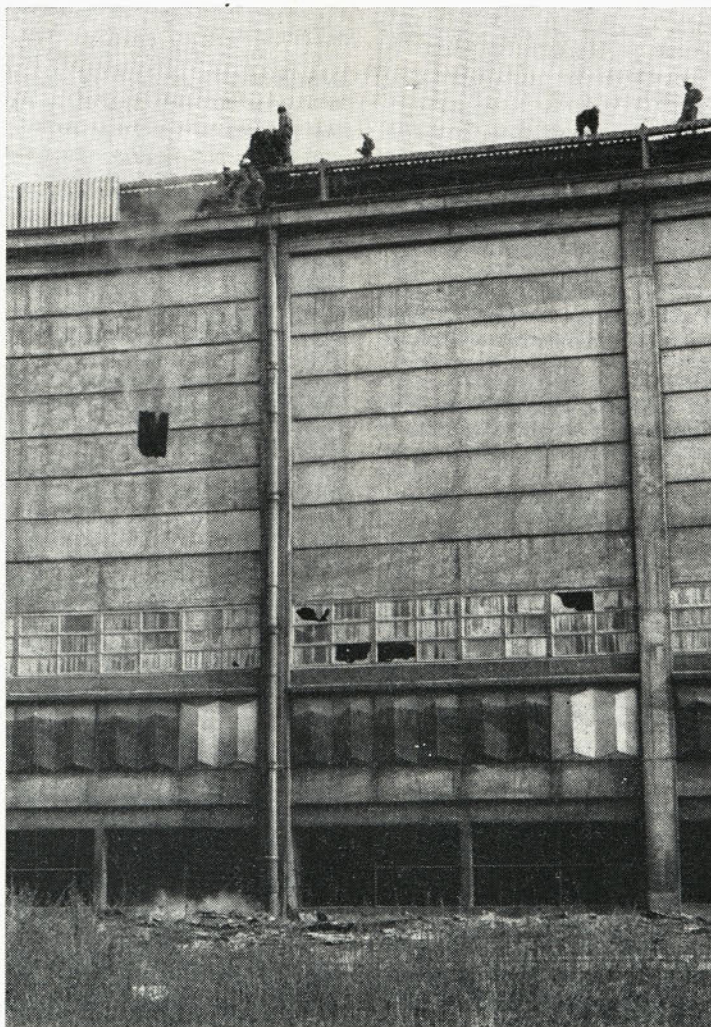
Omenili smo že, da se šteje v zavarovalno dobo samo čas, ko je delal zavarovanec najmanj polovico delovnega časa. Če je delal polovico delovnega časa, se mu šteje ta čas s polovičnim trajanjem. Če pa je delal več kot polovico delovnega časa, vendar ne poln delovni čas, se mu

ta čas prav tako šteje s polovičnim trajanjem, ko gre za obdobja pred 1. januarjem 1965. leta, če pa gre za obdobje po tem dnevu, se takšen čas računa s trajanjem, ki ustreza skupnemu številu ur takega dela v posameznem letu, preračunanih na poln delovni čas.

b) posebna doba

Določbe o posebni dobi vsebuje temeljni zakon o pokojninskem zavarovanju, ki je sicer nehal veljati ob koncu leta 1964, vendar je novi zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja določil,

Popravilo strehe

Na strehi

da se še naprej uporabljajo določbe sedmega poglavja o pokojninski dobi. Tudi tokrat se bomo omejili na najpomembnejše primere posebne dobe.

Kot prvo naj omenimo štetje obdobja v času od 6. aprila 1941 do 15. maja 1945. leta, ko je bil zavarovanec zunaj zavarovanja zaradi okoliščin, ki so jih povzročile vojne in revolucionarna gibanja. To velja predvsem za sodelovanje v narodnoosvobodilni vojni, upošteva vrsto in obliko sodelovanja v tej vojni moramo ločevati, ali gre za neposredno udeležbo v enem od oboroženih sestavov v narodnoosvobodilni vojski ali pa za aktivno in organizirano delo za narodnoosvobodilno vojsko, aktivistično delo v zaporih, taboriščih in internaciji ter za vključitev v delo v narodnoosvobodilno gibanje v taboriščih vojnih ujetnikov. Vsa ta obdobja se štejejo v pokojninsko dobo, in sicer v dvojnem trajanju kot posebna doba. Ločeno jih obravnavamo zgolj glede na različne pogoje, od katerih je odvisno štetje v pokojninsko dobo ter način dokazovanja. Štetje teh obdobja daje zavarovancu status borca NOV, s čimer so tudi povezane nekatere posebne ugodnosti teh zavarovancev pri uveljavljanju pravic ter pri določanju pokojnine. Enake pravice na podlagi štetja pokojninske dobe, ki se prav tako šteje v dvojnem trajanju, imajo tudi borci nekdanje španske revolucionarne armade in udeleženci narodnoosvobodilnega boja v Grčiji (Ellas). V dvojnem trajanju se tudi šteje udeležba v zavezniških vojskah

med drugo svetovno vojno, ki pa poleg dvojnega štetja tem zavarovancem ne daje nobenih posebnih pravic.

Vsa druga obdobja, ki so posledica vojnih razmer, se štejejo v enojnem trajanju. To velja tudi za čas udeležbe v revolucionarnem delu pred drugo svetovno vojno in za odsotnosti z dela zaradi stavk in izprtja (lockout) pred vojno. Med obdobji, ko je bil zavarovanec zaradi vojnih razmer zunaj delovnega razmerja in se štejejo v pokojninsko dobo z enojnim trajanjem, naj omenim sodelovanje v narodnoosvobodilnem gibanju, zatem čas, ki so ga udeleženci narodnoosvobodilne vojne prebili v vojski od 15. maja 1945 pa do demobilizacije (po odbitju vojaškega roka), čas prebit v zaporu, internaciji, konfinaciji ter izgnanstvu ter za čas zunaj delovnega razmerja, ko je okupator odpustil zavarovanca z dela zavoljo njegovega protifašističnega nazora, nacionalne ali zaradi prenehanja dela po odpravi civilnega ali vojaškega urada, zavrača ali vojaškega podjetja.

V posebno obdobje se tudi šteje udeležba v vojnah v letih 1912 do 1920, to so predvsem balkanska vojna, prva svetovna vojna ter vojne operacije na Korškem. Nekdanjim italijanskim državljanom pa se šteje v posebno dobo sodelovanje v vojnah, ki jih je Italija vodila v Etiopiji, Albaniji, Grčiji in v drugi svetovni vojni do 9. septembra 1943. leta. Ta čas se šteje brez odbitja služenja vojaškega roka, vendar samo v primeru, ko gre za čas sodelovanja v vojni, ki ga je

zavarovanec prebil zunaj ozemlja Jugoslavije.

V določenih razmerah se šteje v posebno dobo zavarovancem obdobje opravljanja prejšnje samostojne dejavnosti v času pred uvedbo obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja za posamezne poklice. Zakon določa za štetje teh obdobja različne pogoje, odvisno pač od tega, za kakšno vrsto poklicev gre (umetniki, prosvetni delavci, duhovniki in drugi). Naj na tem mestu opozorim na pogoje, ki jih zakon določa za štetje obdobja opravljanja samostojne dejavnosti za obrtnike, trgovce in gostince. Le-tim se šteje od časa opravljanja samostojne poklicne dejavnosti pred 15. majem 1945. leta, tolikšen del, kolikor so bili od tega datuma po do vključno 31. decembra 1964. leta v delovnem razmerju s polnim delovnim časom ali pa so opravljali z njim izenačeno delo. Pri tem pa mora občan izpolniti tudi pogoj, da je bil po 15. maju 1945. leta vsaj pet let v delovnem razmerju. Če so pa bili občani po 15. maju 1945. leta v delovnem razmerju najmanj 15 let, se jim šteje v posebno dobo celotno obdobje opravljanja samostojne dejavnosti pred 15. majem 1945. leta.

Članom nekdanih kmečkih delovnih zadrug, ki jim je bila zaposlitev v zadrugah edina ali glavni vir preživljanja, se šteje ta čas v pokojninsko dobo, ne da bi morali izpolnjevati še druge pogoje.

Čas delovnega razmerja v tujini se šteje, če že ni všteven kot zavarovalna doba po konvencijah o socialni varnosti — v pokojninsko dobo kot posebna doba, vendar najdlje do 31. decembra 1964. leta, vendar je moral biti zavarovanec jugoslovanski državljan, ki se je pred 6. aprilom 1941. izselil v tujino in je po vrnitvi v Jugoslavijo dopolnil vsaj 5 let zavarovalne dobe ali pa vsaj 10 let skupaj pred odhodom v tujino in po vrnitvi.

Tudi za štetje posebne dobe velja pogoj, da je moral zavarovanec dopolniti 15 let starosti. Izjema velja le za udeležence v partizanskih odredih Jugoslavije, v narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije ter v jugoslovanski armadi.

Ko govorimo o priznavanju pokojninske dobe, naj omenim še sankcije, ki jih določa zakon za tiste zavarovance, ki so med vojno kompromitirali zavoljo sodelovanja z okupatorjem. Določeni osebami, ki jih je sodišče obsodilo zaradi vojnega hudodelstva v času od 1941 do 1945. leta ali pa zaradi kaznivega dejanja proti ljudstvu in državi, se ne prizna v pokojninsko dobo — če je bil obsojen na strogi zapor 5 let, toliko časa, na kolikor je bila obsojena, če pa je bila obsojena na strogi zapor več kot 5 let, pa ves čas do 15. maja 1945. leta.

V pokojninsko dobo se tudi ne štejejo obdobja od 6. aprila 1941 do 15. maja 1945. leta zavarovancu, ki je med narodnoosvobodilnim bojem z orožjem aktivno sodeloval z okupatorjem ali njegovimi pomagači ali pa je bil organizator, funkcionar ali aktiven član kvizlinških organizacij,

in to neodvisno od tega obsojen ali ne. Izjema velja za tiste zavarovance, ki so pobegnili iz okupatorjeve vojske in najkasneje do 31. januarja 1944. leta stopili v vrste borcev NOV.

O štetju pokojninske dobe vodijo postopek območne delovne enote strokovne službe skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, sklepe o štetju posameznih obdobja pa izdajo odbori za uveljavljanje pravic. Pokojninsko dobo je mogoče dokazati z vsemi dokaznimi sredstvi (delovna knjižica, izpisi iz evidence socialnega zavarovanja, potrdila organov in organizacij in podobno), le s pričami ne, saj je rok za takšno dokazovanje potekel že leta 1966. oziroma 1967. leta. Le izjemoma je dopusten dokaz tudi s pričami, in to le tedaj, če zavarovanec dokaže objektivne okoliščine, ki so mu preprečile, da bi pravočasno vložil zahtevo, ali če gre za obnovo postopka. Če zavarovanec po letu 1966 oz. 1967 ni bil zavarovan, lahko uveljavlja dokazovanje prejšnjih obdobja s pričami še eno leto po vstopu v zavarovanje.

c) beneficirana zavarovalna doba

Zavarovancu, ki je med zaposlitvijo na delovnih mestih, na katerih je delo posebno težko in zdravju škodljivo ali na katerih zavarovanci po določenih letih starosti ne morejo več uspešno opravljati svojega dela, se šteje zavarovalna doba s povečanim trajanjem.

Takšna dela so posebej določena z zakonom, to so denimo, delovna mesta rudarjev in jamah, dela potapljačev in drugih. Lahko pa ta delovna mesta določi tudi skupščina skupnosti s svojim sklepom, kot je to že storila za sekače, dimnikarje in še nekatere druge poklice. Delovne organizacije morajo za benefikacijo plačevati poseben prispevek. Delovna mesta, ki se štejejo s povečanjem, zapisniško ugotavljajo posebne komisije, potrdila o tem pa izdajo delovne organizacije same.

Zavarovalna doba se šteje s povečanjem tudi zavarovancem, ki so prebili v Jugoslaviji najmanj 5 let na delu, na podlagi katerega so bili zavarovani in delali poln delovni čas kot zavarovanci z najmanj 70-odstotno telesno okvaro, vojaški invalidi I. do VI. skupine, slepi, osebe, ki so zbolele za ditrofijo ter sorodnimi mišičnimi in nevromišičnimi obolenji, ali civilne vojne žrtve z najmanj 70-odstotno telesno okvaro.

Učinek beneficiranja zavarovalne dobe je dvojen. Zavarovalna doba se povečuje za dva do šest mesecev za vsako leto dejanske zavarovalne dobe, odvisno pač od težavnosti delovnega mesta. Na drugi strani pa se znižuje starostna meja, ki je potrebna za uveljavljanje pravic in sicer tako, da se zniža v najugodnejšem primeru za eno leto na vsaka tri leta dela, v najslabšem primeru pa za eno leto na vsake šest let dela na delovnem mestu, na katerem se zavarovalna doba računa s povečanim trajanjem.

Nadaljevanje prihodnjič!

Po povzetju iz DE

Kadrovske vesti

Delavci, ki so se zaposlili v TGA Kidričevo v februarju 1981

V TOZD TOVARNA GLINICE: Bojan Grobovšek, dipl. ing., Franc Vajzman in Jožef Lampret

V TOZD PREDELAVA ALUMINIJA: Miroslav Zoltar

V TOZD VZDRŽEVANJE: Meh-medalija Mujanović

V TOZD PROMET: Franc Greif, Stanko Zajšek in Alojz Kozoderc

V DELOVNI SKUPNOSTI SKUPNIH SLUŽB: Brigita Majal, dipl. oec., Dragica Zelenjak in Ivan Voršič

V LKBK TRBOVLJE: Rasma Delić, Stanislav Hriberšek, Ferid Kusunović, Janez Kolmanc, Gordana Rojbić, Bajero Ramić, Milan Bergant, Luka Andrašević, Milorad Marinović, Kadira Okić, Ajša Salihović, Halil Džanković in Muho Nuspahić.

IZ JLA SO SE VRNILI: Jožef Vindiš in Franc Sluga

Delavci, ki so zapustili delovno organizacijo v februarju 1981

IZ TOZD TOVARNA GLINICE: Andrej Vaupotič

IZ TOZD PROIZVODNJA ALUMINIJA: Ludvik Kočič in Karel Petrovič

IZ TOZD DVZDRŽEVANJE: Branko Žgeč

IZ TOZD LLBK TRBOVLJE: Ivan Nagode in Bogoslav Cvetković

Upokojeni:

Anton Žumbar, Stanko Kovačec in Janez Podgoršek iz TOZD Tovarna glinice

Anton Dogša, Dragoljub Ačimovič in Franc Jerič iz TOZD Proizvodnja aluminija

Anton Slešič, Ernest Vrečar in Anton Rampre iz TOZD Vzdrževanje

Ludvik Mesarič iz TOZD Promet.

ZAHVALE

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem vsem sodelavcem iz TOZD Glinica. Posebno zahvalo sem dolžan izreči sodelavcem tov. Gajštu, Koržetu, Miheliču, Žerjaku, Čačuti in Hlišu. Zdravnikom, ki so me v času moje bolezni zdravili še enkrat najlepša hvala. Celotnemu kolektivu pa želim še dalje čimveč delovnih uspehov.

Martin MERC
TOZD Glinica

Nesreča nikoli ne počiva. Mene je doletela, ko sem se vračal iz službe. Samo trenutek nepazljivosti nekega soferja je bil dovolj, da sem obležal nemočen na cesti, nedaleč od svojega doma. Potem se je začela bitka za življenje. Po dveh letih sem že toliko okreval, da se sprehajam s pomočjo bergel, prelistam kak časopis, poslušam radio, a za delo sem nezmožen, zato so me pred kratkim upokojili.

Prek Aluminija se iskreno zahvaljujem vsem svojim sodelavcem iz separacije za obiske, OOS TOZD Tovarna glinice za denarno pomoč in zdravniškemu osebju obratne ambulante za vso skrb.

Vsem delavcem TGA pa želim veliko zadovoljstva ob delu in še mnogo delovnih in poslovnih uspehov.

Janez ZUPANIČ

Ob izgubi mojega soproga in našega dragega očeta se zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata TGA Kidričevo za denarno pomoč.

Posebno hvaležni smo, da ste ga še vedno vabili medse, saj mu je vsakoletno srečanje z upokojenci veliko pomenilo.

Hvala za izraze sožalja.

Marija Vodičar

Disciplinski ukrepi

1. Zajšek Franc, mat. št. 5143 neopravičeno izostajal z dela, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja v TOZD Proizvodnja aluminija in plačilo pavšalne odškodnine v znesku 40 % neto mesečnega OD,

2. Kočič Ludvik, mat. št. 5233, TOZD Proizvodnja aluminija, neopravičeno izostajal z dela, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja, plačilo pavšalne odškodnine v znesku 2.000 din,

3. Franjo Petek, mat. št. 4574 zapustil dela in naloge in odšel domov brez predpisanega pismenega dovoljenja, izrečen ukrep — denarna kazen, in sicer 2 % neto OD,

4. Lebar Anton, mat. št. 4190, zapustil dela ter odšel v naselje II po vino, izrečen ukrep — javni opomin, plačilo pavšalne odškodnine v znesku 5 % neto mesečnega OD,

5. Franc Žitnik, mat. št. 4552, zapustil dela oz. naloge in odšel v gozd v bližini IV. vratarne, 14. 10. 1980 prestopil tovarniško ograjo v bližini železniškega mostu, izrečen ukrep — denarna kazen, in sicer 10 % OD,

6. Zajšek Stanko, mat. št. 4738, predčasno zapustil dela 3-krat in 2-krat neopravičeno izostajal z dela, izrečen ukrep — razporeditev na druga dela za dva meseca.

7. Reš Janez, mat. št. 2517, neopravičeno izostajal z dela, izrečen ukrep javni opomin in plačilo pavšalne odškodnine v znesku 10 % zneska enomesečnega OD,

8. Premzl Ivan, mat. št. 5141, zalil predelavca, ni očistil oko-

lice in se prepiral z nadrejenim, izrečen ukrep — denarna kazen, in sicer 10 % zneska neto mesečnega OD,

9. Franc Bokša mat. št. 2392, zapustil dela in naloge, odšel po pijačo, izrečen ukrep — javni opomin in plačilo 3 % pavšalne odškodnine v znesku 3 % neto OD,

10. Janez Lebar, mat. št. 5510, bil na delu vinjen in se prepiral z nadrejenim delavcem, izrečen ukrep denarna kazen, in sicer 8 % neto OD,

11. Janez Topolovec, mat. št. 2781, prišel na dela v vinjenem stanju, izrečen ukrep — opomin in plačilo pavšalne odškodnine v znesku 5 % neto OD,

12. Marjan Šalamun, mat. št. 3993, neopravičeno izostajal z dela, izrečen ukrep — razporeditev na druga dela za dobo enega leta,

13. Stanislav Meranič, mat. št. 4430 6. 11. 1980 ni žigosal kartice o evidentiranju prisotnosti, ko je odšel z dela, 7. 11. 1980 se je nedostojno vedel do nadrejenega delavca, izrečen ukrep — javni opomin,

14. Vinter Marjan, mat. št. 4985, 6. 11. 1980 ni žigosal kartice o evidentiranju prisotnosti, ko je odšel z dela, izrečen ukrep — opomin,

15. Alojz Marin, mat. št. 1729, zapustil dela brez dovoljenja predpostavljene delavca, se z el. vozičkom odpeljal do gostilne v Lovrenc na Dr. polju, izrečen ukrep — razporeditev na druga dela za dva meseca in plačilo pavšalne odškodnine v znesku 5 % neto OD,

16. Franc Ornik mat. št. 2563 in Alojz Lozinšek, mat. št. 5158, zapustila dela in naloge brez dovoljenja predpostavljene, izrečen ukrep — javni opomin in plačilo pavšalne odškodnine v znesku 5 % neto OD,

17. Emeršič Branko, mat. št. 5387, neopravičeno izostajal z dela, izrečen ukrep — razporeditev na druga dela za dobo 2 mesecev,

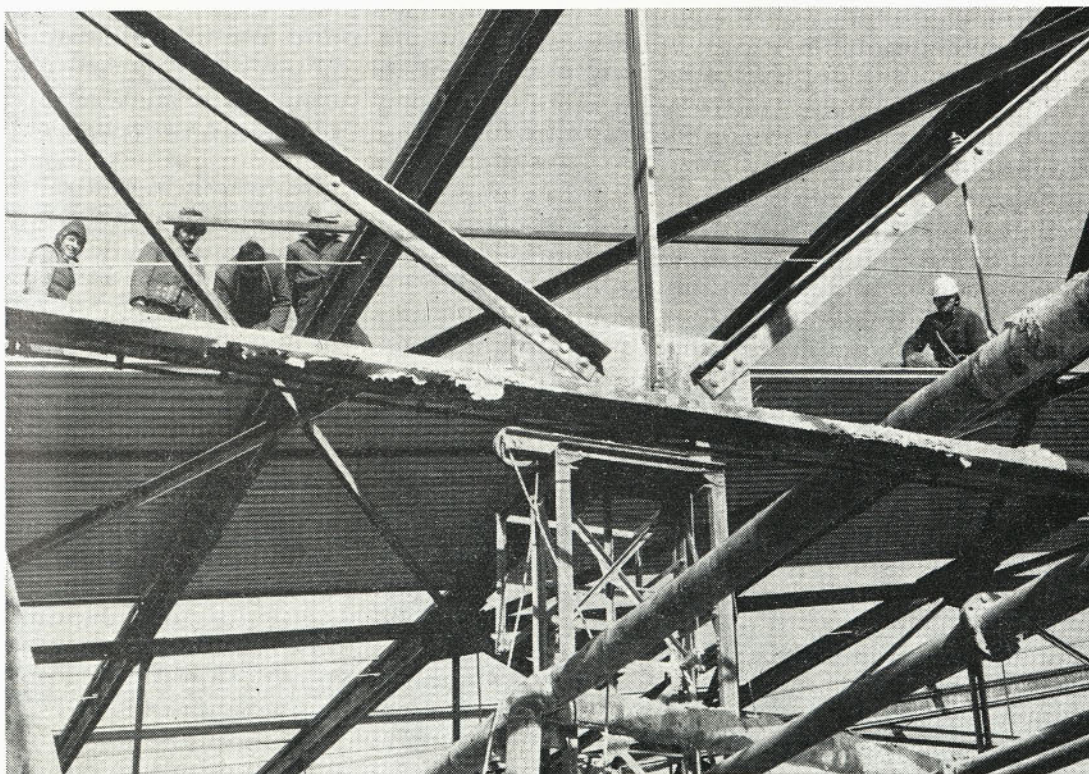
18. Veselko Rimele, mat. št. 5116, neopravičeno izostajal z dela, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja v TOZD Proizvodnja aluminija, odloženo za dobo 12 mesecev in plačilo pavšalne odškodnine v znesku 15 %,

19. Sarkičević Duško, mat. št. 5348, neopravičeno izostajal z dela, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja v TOZD Proizvodnja aluminija in plačilo pavšalne odškodnine v znesku 10 % neto OD,

20. Branko Žgeč, mat. št. 5393, neopravičeno izostajal z dela, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja v TOZD Vzdrževanje in plačilo 20 % neto OD,

(Nadaljevanje na 14. strani)

Obnova strehe

Nezgode v februarju

	Na delu	Na poti	Skupaj
TOZD Glinica	3	—	3
TOZD Proizv. Al	2	1	3
TOZD Predelava Al	2	—	2
TOZD Vzdrževanje	6	1	7
TOZD Promet	1	—	1
DS Skupnih služb	—	1	1
Skupaj:	14	3	17

VZROKI:

transporter, lužina, para, kladivo — orodje, poledenelo cestišče, črpalni lonec, livni stroj, pločevina, ročno orodje, zobnik, šamotna opeka, lestev, železniški tovorni vagon, moped

TOZD GLINICA

1. **Horvat Jože**, mat. št. 1166 iz TOZD Glinica — rdeči del, se je poškodoval 14. 2. 1981. V usipni jašek traku 131/11 na 131/13 je prišel z boksitom kos jeklene-ga okvirja, ki se je v jašku zagodil. Pri odstranjevanju tega mu je stisnilo mezinca desne roke med predmet in konstrukcijo traku.

2. **Kostanjevec Konrad**, mat. št. 3738 iz TOZD Glinica — rdeči del, se je poškodoval 28. 2. 1981. Ponesrečenec je z železnim drogom prebijal izpust na rezervuarju za redki lug na pripravi luga. Pri nenadnem brzgu luga je odskočil, pri čemer mu je na spolskih tleh spodrsnilo ter je padel na hrbet. Pri padcu mu je padla z glave čelada in očala. Odbiti curek ga je poškropil po glavi. Utrpel je opekline oči.

Dodajanje anodne mase

3. **Zelenik Janez**, mat. št. 5632, iz TOZD Glinica — kotlarna, se je poškodoval 8. 2. 1981. Pri prebijanju jaška za pepel na VT kotlu št. 1 je nenadoma brizgnila vroča voda, ki je bila nad pepelom, ponesrečencu po nogah.

Utrpel je opekline obeh gležnjev. Vzrok: Poškodovane cevi kotla.

TOZD PROIZVODNJA ALUMINIJA

1. **Habjanič Simon**, mat. št. 2045 iz TOZD Proizvodnja aluminija, se je poškodoval 16. 2. 1981. Ponesrečenec je čistil os gnetilca s kladivom in sekačem. Pri delu mu je spodrsnil sekač, zato je udaril s palcem po osi gnetilca.

2. **Kosi Matija**, mat. št. 1082 iz TOZD Proizvodnja aluminija Hala B, se je poškodoval 2. 2. 1981. Ponesrečenec se je peljal s kolesom v službo in je padel po poledenem cestišču med Humom in Ormožem, pri tem pa si je poškodoval mezinca desne roke.

3. **Lenart Mihael**, mat. št. 5351, iz TOZD Proizvodnja aluminija Hala B, se je poškodoval 6. 2. 1981. Ponesrečenec je črpal elektrolitsko celico št. 829. Ko je odzval črpalno cev od lonca, mu je tekoči aluminij padel za čevelj desne noge.

TOZD PREDELAVA ALUMINIJA

1. **Karneža Anton**, mat. št. 3418, iz TOZD Predelava aluminija, se je poškodoval 10. 2. 1981. Ponesrečenec je nastavljal liv na 2 B livnem stroju za format 800 x 406, pri tem pa je prišlo do eksplozije. Tekoči aluminij pa je ponesrečenca lažje opeknel po obrazu.

2. **Bratovčič Štefan**, mat. št. 3050, iz AOZD Predelava aluminija, se je poškodoval 10. 2. 1981. Ponesrečenec je nastavljal liv na 2 B livnem stroju za format 800 x 406, pri tem je prišlo do eksplozije. Tekoči aluminij je opeknel poškodovanca po obrazu.

TOZD VZDRŽEVANJE

1. **Turk Jože**, mat. št. 5658, iz TOZD Vzdrževanje — strojno, se je poškodoval 13. 2. 1981. Pri zarisovanju polžnih segmentov je ponesrečencu padla jeklena plošča z delovne mize na prst leve noge.

2. **Bezjak Janez**, mat. št. 5045, iz TOZD Vzdrževanje — gradbeno, se je poškodoval 24. 2. 1981. Ponesrečenec je nasajal kladivo na toporišče. Med zabijanjem lesene zagozde mu je delec trske priletel v desno oko.

3. **Kidrič Ignac**, mat. št. 5110, iz TOZD Vzdrževanje — strojno, se je poškodoval 13. 2. 1981. Pri dvigovanju zobnika na kladivnem drobilcu se je os zdrsnila iz ohišja pri čemer je ponesrečencu stisnilo zapestje leve roke med ohišje in zobnik.

4. **Verlak Bojan**, mat. št. 5361, iz TOZD Vzdrževanje — gradbeno, se je poškodoval 24. 2. 1981. Ponesrečenec je delal na obzidavi el. celice s sodelavcem, ki je klesal šamotno opeko za obzidavo, pri tem pa je drobec priletel ponesrečencu v levo oko.

5. **Jazbec Milan**, mat. št. 4227, iz TOZD Vzdrževanje — strojno, se je poškodoval 12. 2. 1981. Ponesrečenec je pridrževal z roko zagozdo, katero je sodelavec zabijal s kladivom. Pri nekem udarcu je kladivo spodrsnilo ter ponesrečenca udarilo po mezinca desne roke.

6. **Lesjak Martin**, mat. št. 4659, iz AOZD Vzdrževanje — strojno,

se je poškodoval 12. 2. 1981. Na poti iz službe v naselju II mu je na poledenem cestišču spodrsnilo in je padel. Pri padcu si je poškodoval dlan desne roke.

7. **Dasko Hinko**, mat. št. 3705 iz TOZD Vzdrževanje, se je poškodoval 2. 2. 1981. Ponesrečenec je s sodelavci prestavljal prevozne lestev. Pri zasuku lestve mu je stisnilo gleženj desne noge ob tla in stabilizator lestve.

TOZD PROMET

1. **Zagorščak Josip**, mat. št. 3491 iz TOZD Promet — transportna skupina, se je poškodoval 28. 2. 1981. Ponesrečenec je odpiral pomično streho na tovornem železniškem vagonu s pomočjo vzvoda. Med odpiranjem je ponesrečencu vzvod zdrsnil, zato si je poškodoval palec leve roke.

Vzrok: zvita pomična streha.

DS SKUPNIH SLUŽB

1. **Horvat Rudi**, mat. št. 2165, iz DS Skupnih služb, se je poškodoval 7. 2. 1981. Ponesrečenec se je peljal z motornim kolesom na delo. Med vožnjo je pripeljal na poledeneli del cestišča, zaradi česar je padel ter si poškodoval desno nogo v gležnju.

Frančka Zajšek

Disciplinski ukrepi

21. **Bajramaliu Lemush**, mat. št. 5645, neopravičeno izostajal z dela, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja v TOZD Proizvodnja aluminija in plačilo pavšalne odškodnine v znesku 2.000 din,

22. **Bedenik Alojz**, mat. št. 4321, neopravičeno izostajal z dela, izrečen ukrep — javni opomin in plačilo pavšalne odškodnine v znesku 20 % neto OD,

23. **Horvat Štefan**, mat. št. 5613, neopravičeno izostajal z dela, izrečen ukrep — prenehanje delovnega razmerja v TOZD Vzdrževanje in plačilo pavšalne odškodnine v znesku 20 % neto OD,

24. **Škrabelj Milan**, mat. št. 4713, nevestno in nepravočasno ter malomarno izpolnjeval del. obveznosti s tem, da ni prijavil napake na varilnem aparatu takoj, ko je napaka nastala, izrečen ukrep — opomin in plačilo pavšalne odškodnine v znesku 7 % neto OD.

Za tajništvo disc. komisije
A. Š.

Popravek

Pri tiskanju disciplinskih ukrepov v februarski številki Aluminija je nastala majhna napaka. Tovariš Franjo Škvorc je bil razporejen na dela in naloge za dobo dveh mesecev in ne dvanajst, kot je bilo objavljeno.

Sodišče ne bo odločalo mimo samoupravnega postopka v TGA

Pri predsedniku sodišča Združenega dela v Mariboru je bil dne 17. 3. 1981 razgovor o problemu ocenitve delovnih pogojev. Razen predsednika Albina Šifrerja so bili prisotni še: Franc Petrovič, Vlado Fajfarič, Franc Fajfarič, odvetnik dr. Danilo Stefanovič, direktor tozda Proizvodnja aluminija Marjan Gorčenko, dipl. ing. in Branko Resnik, dipl. pravnik. Da ne bi prišlo do različnih govoric in ugibanj, kaj je bilo na tem sestanku dogovorjeno, smo pripravili povzetek z razgovora.

Soglasno je bilo ugotovljeno, da v delovni organizaciji teče samoupravni postopek, za spre-

membo aktov, ki urejajo delitev osebnih dohodkov. Ta samoupravni postopek je potrebno izvesti skladno z internimi predpisi v celotni delovni organizaciji. Vsakršna sprememba Pravilnika o osebnih dohodkih v kate-rikoli temeljni organizaciji mora biti skladna s samoupravnim sporazumom, ki ureja osebne dohodke v celotni delovni organizaciji. Če bo potrebno spreminjati ocenitve, je priporočljivo, da na novo izmerimo vse vplive delovnega okolja in preverimo potrebe po strokovnosti ter naredimo nove ocenitve v celoti. Ocenitve se ne smejo spreminjati tako, da bi se porušila razmerja med posameznimi skupi-

nami poklicev v delovni organizaciji.

Preden ne bo končan samoupravni postopek v delovni organizaciji, sodišče ne bo obravnavalo zahteve delavcev iz tozda Proizvodnja aluminija. Dolžina samoupravnega postopka je odvisna od števila pripomb in od postopka usklajevanja med delavci v tozdi. Odločitev, ki bo sprejeta na samoupraven način v delovni organizaciji, bo dokončna ne glede na to, če bo zviševala ali zniževala sedanje ocenitve posameznih del in je tudi sodišče ne bo moglo spreminjati.

Informiranje delavcev o stanju in poteku samoupravnega po-

stopka je izključno stvar sindikata in delegatov delavskega sveta. Poteka prek predstavnikov sindikalnih skupin, ki morajo vse informacije sporočiti vsem delavcem v sindikalni skupini in tudi posredovati izvršnemu odboru sindikata mnenja in stališča delavcev.

Odvetnik Stefanovič, na kate-rega so se obrnili delavci iz tozda Proizvodnja aluminija, je poudaril, da ne nastopa kot pooblaščenec niti prisotnih delavcev, niti skupine delavcev in da pooblastila v tej zadevi ne bo sprejel. Je le svetovalec delavcem in vsa dejanja opravlja popolnoma brezplačno.

B. R.

Vsi sodelujemo v popisu 1981

Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj je ena največjih in najzahtevnejših statističnih raziskav, zato jo tudi izvajamo v večjih časovnih presledkih. V Jugoslaviji imamo popise vsakih deset let in to v prvi polovici aprila, ko so migracije prebivalstva najmanjše in ko je že možen dostop tudi v najodročajnejše kraje.

Po zakonu o popisu so organi popisa: zvezni zavod za statistiko, republiški zavod za statistiko in občinske popisne komisije. Neposredni izvajalci popisa pa so popisovalci, inštruktorji in kontrolorji.

Pri popisu 1981 bomo izpolnjevali več obrazcev in sicer osnovne in pomožne.

Osnovni popisni obrazci so:

- kontrolnik popisa P-4,
- seznam članov gospodinjstva P-2/S,
- vprašalnik za stanovanje in gospodinjstvo P-2,
- popisnica za popisovanje vseh oseb P-1 (v to popisnico se vpišejo vsi člani gospodinjstva, ki so prisotni ali odsotni iz kraja stalnega bivanja, osebe, ki so v gospodinjstvu podnajemniki in osebe, ki so v noči od 31. marca do 1. aprila bile v gospodinjstvu na obisku ali so tam samo prenočevale),
- vprašalnik za skupinsko stanovanje P-3.

Pomožni popisni obrazci so:

- pomožna popisnica za vpisovanje podatkov po osebah na začasnem delu v tujini in njihovih družinskih članov, če z njimi živijo v tujini P-1/A
- pomožni obrazec za osebe v delovnem razmerju P-1/B (te obrazce bodo sprejeli vsi zaposleni v svojih delovnih organizacijah)
- pomožni vprašalnik za vpis podatkov za stanovanje, ki se

uporablja za počitek in rekreacijo P-2/pom.

Kot je razvidno iz zgoraj naštetih obrazcev, bomo v letu 1981 popisali vse državljane SFRJ, tuje državljane, ki bivajo na našem območju, naše delavce na začasnem delu v tujini in njihove svojce, ki živijo v tujini. Poleg tega bomo popisali vsa gospodinjstva in gospodarstva.

Da bi pa v času popisa 1981 zbrali najkvalitetnejše podatke, moramo vsi sodelovati s popisovalci in jim s tem omogočiti nemoteno delo. Zato bomo v času popisa od 1.—10. aprila v popoldanskih urah in po večerih doma. Posebno pa bomo doma takrat, ko nam bo popisovalec pustil obvestilo o ponovnem obisku.

Za nemoteno delo popisovalca v vašem gospodinjstvu si pripravite naslednje dokumente in podatke:

- veljavno osebno izkaznico,
- enotno matično številko občana EMSO obrazec (če ste ga že sprejeli od statističnega zavoda SRS),
- pomožni obrazec, katerega ste sprejeli v delovni organizaciji,
- kmečko gospodinjstvo si naj pripravi tudi posestni list,
- gospodinjstva, katerih člani so na začasnem delu v tujini pa obrazec P-1/A.

Kako bo ravnal popisovalec po prihodu v vaše gospodinjstvo?

Po prihodu v gospodinjstvo mora popisovalec ljudem, ki jih popisuje pojasniti cilj svojega obiska in pokazati pooblastilo. Nato na primeren način seznaniti občane z njihovo dolžnostjo, da dajo vse podatke, ki so predmet popisa, kakor tudi to, da so vsi udeleženci popisa dolžni te podatke varovati kot uradno tajnost.

Tiste, ki ne bi želeli dati, ali tiste, ki bi dali neresnične po-

datke, mora popisovalec opozoriti, da je to kaznivo po veljavnih zakonskih predpisih. Če tudi to ne pomaga, mora popisovalec o tem obvestiti občinsko popisno komisijo, ki poskuša primer urediti. Če pa oseba še naprej vztraja pri svojem in odklanja popis, se preko občinske komisije preda sodniku za prekrške, ki ukrepa v skladu s 23. čl. zakona o popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v letu 1981.

Kdo mora dati podatke popisovalcu?

Pri popisovanju mora iti popisovalec od hiše do hiše v svojem popisnem okolišu, po hišah pa od stanovanja do stanovanja in ugotoviti za vsako stavbo, če je v njej več stanovanj, za vsa-

ko stanovanje pa, če v njem živi eno ali več gospodinjstev.

Da pa to izve, mora govoriti z nekom od odraslih članov gospodinjstva, ki te podatke dobro pozna. Tudi podatke za izpolnjevanje obrazcev za popis mora dobiti od osebe, ki so ji ti podatki najbolj znani. Za člane, ki so odsotni, morajo dati podatke drugi člani gospodinjstva.

Zavedajmo se, da bodo odgovori na vprašanja v popisnicah, ki bodo obdelani v obliki najrazličnejših statističnih kazalcev dejansko dali odgovor na vprašanje, kako živimo v Jugoslaviji in Sloveniji v začetku 80. let, zato naj naše aktivno sodelovanje v popisu doprinese k temu, da bomo zbrali čim bolj kvalitetne in realne podatke od katerih bodo tudi odvisni rezultati raziskav.

S. M.

Obvestilo krvodajalcem

Aktiv krvodajalcev obvešča svoje člane, da se pred vsakim odvzemom krvi prijavijo pri svojem poverjeniku v tozdu. Če tega ne bodo storili, ne bodo imeli na dan odvzema krvi plačanih ur, ampak samo opravičeni izostanek.

Transfuzijski oddelek pa priporoča vsem krvodajalcem, da je iz zdravstvenih razlogov najboljši, če darujemo kri dvakrat letno.

za aktiv M. Primožič

Posvetile smo svoj praznik Titovi materi — Mariji Broz

Sijalo je sonce, kot da bi vedelo, da je praznik. Čeprav smo začele delovno, so bili naši občutki že zjutraj drugačni kot druge dni; veselile smo se obiska doline Titovega otroštva. Na tej poti so se nam pridružile naše delavke iz TOZD LLBK Trbovlje in upokojenke TGA.

Zbrale smo se pred zgradbo DSSS, kjer nas je pozdravila naša godba na pihala in nas z zvoki glasbe razpoložila. Avtobusi so krenili k cilju našega praznovanja, katerega smo želele preživeti praznično ob ogledu kulturno zgodovinskih spomenikov. Najprej smo se ustavile v Olimju, kjer smo si ogledale prvo lekarno na Balkanu, nato smo krenile proti Bistrici ob Sotli, kjer smo pred obeležje TITOVE matere — Marije Broz — položile šopek pisanega cvetja in si ogledale šolo, ki nosi njeno ime. Osnovna šola je bila zgrajena leta 1979. S tem poimenovanjem so vaščani KS Bistrica ob Sotli postavili spomenik vsem materam, ki so si odtrgale zadnji ko-

šček kruha od lačnih ust in ga dale svojim otrokom, vsem tistim, ki so utrujeno prebedele noči ob posteljah bolnih otrok, vsem, ki so trpele, ko so njihovi otroci odhajali v svet, ki je bil tako neusmiljen in krut; še posebej tistim materam, ki so s svojim telesom ščitile otroke pred streli okupatorjevih pušk, vsem, ki jim je krvavelo srce za otroke, katerih kri je pojila zemljo Pohorja, trdi kraški kamen Primorja, Kozaro, Sutjesko in Neretvo.

Marija Broz — Titova mati ni simbol le zato, ker je rodila velikana naše revolucije, temveč zato, ker se je v njej udeležila vsa velika stiska zatiranega kmečkega življa, prepuščenega svojim zgaranim rokam in prepuščenega svojim zgaranim rokam in prepuščena brezupni socialni usodi.

Mati mehko zveni iz otroških ust, ravno tako mehko je zvenela iz ust tovariša TITA, saj vemo, da je bila mati njegova velika ljubezen.

Po ogledu te prelepe osnovne šole v katero se zatekajo otroci oddaljeni tudi po 12 km in imajo v njej svoj drugi dom, smo želele videti še Javorškovo domačijo v Trebčah, ker pa smo srečale Titovo sestrično Ano, smo ta čas posvetile njej, jo obsule z vprašanji in bile zelo vesele, da si je vzela čas za nas, nam povedala kako živi in kaj ji pomenijo spomini na dragega bratranca — našega TITA.

Dan smo zaključile v Atomskih toplicah v Podčetrtku. To je bil dan posvečen Titovi materi — Mariji Broz, dan žena.

Na tej poti smo spoznale, da danes, ko se ženska bori za enake cilje kot moški, danes, ko je boj za še višjo stopnjo družbeno-ekonomskega položaja, ni več vprašanja za katerega bi bilo mogoče reči, da je samo žensko. Naša družba je prehodila dolgo pot, posebej še ženska, toda ta pot je bila humana in uspešna.

Aktiv žena:
A. Panzalović

Moški pevski zbor
TGA Kidričevo
in mešani pevski
zbor iz Trofaicha
na proslavi
dneva žena v Kungoti

ZLATA PRAVILA

Da bi bil človek srečen potrebuje troje: omejenost, samoljublje in močno zdravje. Toda, če mu manjka prvo, je vse izgubljeno. Flaubert

Z ljudmi je kot z drevesom: čim višje, v višino in svetlobo hoče, tem močnejše težijo njegove korenine k zemlji, v temo, globino — v zlo. Nietzsche

Štirih reči imamo vselej več, kot si mislimo: grehov, dolgov, nadlog in let.

Perzijski pregovor

Prvenstvo TGA v veleslalomu na Rogli

Smučarska sekcija TGA je organizirala 21. 3. 1981 prvenstvo v veleslalomu na Rogli, ki se ga je udeležilo 36 delavcev TGA in njihovih družinskih članov.

REZULTATI

Pionirji, pionirke in cicibani

1. Tkalčec Fleur	47,20
2. Tominc Maks	50,11
3. Kovač Matejka	54,30
4. Repinc Peter	2.11,60

Ženske

1. Drgan Ksenija LLBK	39,94
2. Kovač Jelka	44,56
3. Bosak Mirjana	46,59
4. Stiplovšek Vida	46,65
5. Špendl Vera	48,70

Moški

1. Urbančič Miha	37,33
2. Kostanjšek Jernej	37,70
3.—4. Leskovar Alojz in Mohorič Srdan	38,15
5. Jabložnik Maks	39,01

aluminij

Izdaja delavski svet tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo — Uredniški odbor sestavljajo: Janez Bedrač — predsednik, Franc Vreže, Lili Hojnik, Pavla Metličar, Viktorija Petauer, Ivan Obrat, Anton Zadravec, Franc Selinšek, Vera Peklar — odgovorna urednica — Fotografije: Stojan Kerbler, dipl. ing. — Tiska in tehnično urejuje: Ptujška tiskarna, Ptuj — Člani kolektiva in upokojenki dobivajo list brezplačno — Rokopisov in slik ne vračamo — Naklada 2.700 izvodov — Oproščeno temeljnega prometnega davka po mnenju Sekretariata za informacije pri IS Slovenije št. 421-1/72 z dne 24. oktobra 1975.